

KILDEVÆLDSPARKEN

UDVIKLINGSPLAN 2013-2018

September 2013

KILDEVÆLDSPARKEN

Udviklingsplan 2013-2018

September 2013

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen

Center for Park og Natur

KILDEVÆLDSPARKEN

Udviklingsplan 2013-2018, september 2013

Oplag

50 stk.

Tryk

KK PrintPartner

ISBN

87-992921-5-7

Projektledelse

Projektleder: Biolog Susanne Henriksen,
Teknik- og Miljøforvaltningen,
Center for Park og Natur

Rapporten er udarbejdet af

Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme (SLKE)
Liv Oustrup, Landskabsarkitekt, Ph.D, MDL
Kristin Seybold, Landskabsarkitekt

Kort

Udsnit af Geodatastyrelsens K25 kort.
Copyright Geodatastyrelsen.
Øvrige kort Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme

Fotos

Liv Oustrup og Kristin Seybold (SLKE)

Grafisk tilrettelæggelse

Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme
Kristin Seybold, Isabella Lindeschouw Friis
og Thomas Rahbek

Publikationen kan downloades fra

<http://www.kk.dk>

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDHOLDSFORTEGNELSE	4
INDLEDNING	6
SAMMENFATNING	7
Oversigt over projekter, nyanlæg, genopretning og ændret pleje, som kan gennemføres i planperioden:	7
VISION	9
STATUS FOR OMRÅDET	10
Områdets beliggenhed og afgrænsning	10
Historisk baggrund	11
Overordnet planlægning	13
Fredningsforhold	15
Anden lovgivning	16
Andre bestemmelser/anden planlægning	16
Beskrivelse af området	17
Vegetation:	18
Dyreliv	20
Kildevældssøen	21
Stier og adgangsforhold	22
Øvrigt inventar	23
Legepladsen	24
Rumlig virkning	26
Interessenter og brugere	27
Pleje	30
Ønsker for Kildevældsparken	31
RETNINGSLINJER FOR UDVIKLING, INKLUSIV OMRÅDEANALYSE	34
LANDSKAB OG NATUR	37
Søen	39
Planteliv	40
Dyreliv	41

FÆRDSEL OG ADGANGSFORHOLD	42
REKREATIVE FACILITETER OG INVENTAR	45
Inventar	45
Belysning	45
Legepladsen	45
Toiletter	46
Det smalle stykke mod nord	46
Opholdspladser	48
Pladserne i søen	49
Formidling	50
RETNINGSLINJER FOR PLEJEN OG UDVIKLINGEN AF BEPLANTNINGSTYPER	51
Bevoksningstyper	51
Allé	51
Etageret plantning	52
Fælledgræs/blomstereng	54
Sø med kantbevoksning	55
Hæk	56
BEPLANTNINGSUDVIKLING	57
BESKRIVELSE AF DELOMRÅDER	59
Delområde 1: Alléen ved Borgervænget	59
Delområde 2: Område langs Kildevældsskolen	60
Delområde 3: Skovbæltet nord for søen	61
Delområde 4: Plantninger omkring søen	63
Delområde 5: Plantninger langs Vognmandsmarken	64
Delområde 6: Stedsegrønne om trappen	65
Delområde 7: Om legepladsen	66
Delområde 8: Langs bebyggelsen Vognmandsmarken	67
Delområde 9: Nord for legepladsen	68
Delområde 10: Fritstående træer om søen	69
KILDELISTE	70

INDLEDNING

Kildevældsparken er fredet med deklaration af 29.10.2009. Fredningens formål er at sikre området som park og at opretholde og muliggøre en forbedring af dens værdier. Via fredningen skal almenhedens færdsel fastholdes og reguleres, og områdets anvendelse til fritidsformål skal sikres. Af fredningen fremgår desuden, at der skal udarbejdes en plejeplan, som redegør for de plejetiltag, der tænkes udført for at opretholde fredningens bestemmelser.

Når fredningerne af Københavns parker skal følges op med en plejeplan, så er dette krav suppleret med et ønske om at tegne parkernes udviklingsperspektiv. Derfor udarbejder Københavns Kommune udviklingsplaner, hvor de beskrivelser og bestemmelser, der normalt fremgår af en plejeplan, er indarbejdet. Plejeplaner i fredningsmæssig forstand kaldes derfor i Københavns Kommune for udviklingsplaner.

Denne udviklingsplan for Kildevældsparken er udarbejdet i 2013. Det er den første udviklingsplan for parken, og planen er gældende i 5 år.

En udviklingsplan er en såkaldt rammeplan. Det betyder, at der ikke følger penge med arbejdet til realisering af de udviklingsperspektiver eller ideer, som fremkommer under arbejdet. Ligeledes kan flere af de ideer eller ønsker, der fremkommer, kræve tilladelse af enten fredningsmyndighed eller andre for at kunne realiseres.

Udviklingsplanen forelægges Teknik- og Miljøudvalget til godkendelse.

Af fredningen fremgår, at der i arbejdet med plejeplanen skal indhentes udtalelser fra Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet. I Københavns Kommune har man valgt også at lade interessenter og relevante parter deltage i arbejdet med udviklingsplanen ved at nedsætte et såkaldt parkbrugerråd.

Arbejdet med denne udviklingsplan er fulgt af et parkbrugerråd med deltagelse fra:

Børnehuset Kilden, Danmarks Naturfredningsforening, Østerbro Lokaludvalg, Københavns Ældre- og Ungdomsorganisationernes Samråd, Kildevæld Sogns Plejehjem, Friluftsrådet, Områdefornyelsen Skt. Kjelds Kvarter, Dansk Botanisk Forening, Kildevældsskolen, boligforeningen Østergården, AB Trekanten, Dansk Handicapforbund og Lavuk, samt medarbejder fra den bemandede legeplads i Kildevældsparken og øvrige nøglepersoner fra Københavns Kommune, Center for Park og Natur. Parkbrugerrådet har afholdt 3 møder og et offentligt parktræf. Alle deltagere i parkbrugerrådet takkes hermed varmt for deres deltagelse og engagement.

SAMMENFATNING

Det er visionen for Kildevældsparken, at den fastholdes som den klassiske, smukke park. Kildevældsparken er ramme om daglig rekreation for mange borgere i lokalområdet, og dette fastholdes som parkens primære formål. Det skal være muligt at opleve hverdagens natur i Kildevældsparken, men initiativer skal sigte mod at skabe muligheder for større biodiversitet. Parken er indrettet med plæner, stier og beplantning, hvor der findes mange blomstrende arter. I udvikling af parken skal dette træk understøttes, så Kildevældsparken fortsat opleves som blomstrende hele foråret.

Udviklingsplanen består af en statusdel, der beskriver parken i dag, samt en vision for parkens fremtidige udvikling (nyanlæg og genopretning).

For nogle nyanlæg og genopretningsarbejder er det vurderet, at realiseringen forudsætter dispensation fra fredningen og/eller naturbeskyttelseslovens § 3. I så tilfælde fremgår det af udviklingsplanens tekst. For andre tiltag er det først muligt at vurdere, om der er behov for dispensation, når arbejdet er nærmere præciseret og er blevet et egentligt projekt.

Oversigt over projekter, nyanlæg, genopretning og ændret pleje, som kan gennemføres i planperioden:

Nyanlæg og genopretning, som understøtter landskab og natur:

- Fastholdelse af udsigt mod kirken
- Flytning af hegn langs parkens nordlige del
- Nye indgange mod nord
- Målrrettede rydninger af beplantning om legepladsen
- Indplantning i parkens randområder
- Bevaring af dødt ved i plantninger

- Fredeliggørelse af områder langs søen, skabe mulighed for bredvegetation
- Omlægning af græsplejen i udpegede områder

Nyanlæg og genopretning, som understøtter færdsel og adgangsforhold:

- Stierne rettes op
- Stierne afvandes
- Belægning rettes op, så belægningen er jævn
- Enkelte låger fjernes for at øge tilgængelighed for personer med rullestol, rollator eller barnevogn
- Etablering af nye stier, hegn og indgange i området mod nord
- Etablering af ny låge og trappe mod boldbanen fra Vognmandsmarken

Nyanlæg og genopretning, som understøtter rekreative faciliteter og inventar:

- Udskiftning af bord/bænkesæt på grillplads
- Etablering af ny opholdsplads med handicapvenligt bord/bænkesæt
- Fjernelse af belysning i parken
- Udbygning af belysning på legepladsen
- Etablering af hundeløbegård
- Integration med kommende kulturhus på Kildevældsskolen
- Etablering af ponton, bro eller lignende adgang til vandet
- Gummibaner på legepladsen
- Motionsredskaber på legepladsen
- Åbning af tæt beplantning mellem legeplads og park
- Etablering af sejl ved det bemandede hus og åben overdækning på grillpladsen på legepladsen
- Indretning af arealet mod nord - Borgervænget
- Nyt hegn og hæk mellem parken og fremtidig cykelrute
- Formidlingsprojekt om fuglefodring

Retningslinjer for pleje af beplantning:

- Kronereduktion af allétræer eller fældning af allétræer, som bliver syge
- Plantning af ny træække langs kommende cykelsti, Borgervænget
- Fældning og beskæring af syge eller døende træer i plantningerne
- Efterlade dødt ved i plantningerne til gavn for parkens biodiversitet
- Fremelskning af ønskede træarter (selvforryngelse) eller indplantning af ønskede træarter
- Ændring af græsklipning fra brugsplæne til fælledgræs/blomstereng
- Måltrettet indsats mod aggressorer og invasive arter
- Eftersåning af græs, særligt i områderne langs søens bred
- Indplantning af enkelttræer i græs
- Oprensning af søbund og bortfiskning af fredfisk
- Etablering af nye busk- og træplantninger i det nordlige areal
- Ny hæk langs den nordlige afgrænsning af parken
- Fjernelse af hæk, der i dag står i den nordlige rand af den 'gamle' park

VISION

Visionen for Kildevældsparken bygger på fredningens formål, parkens brug og udformning, samt de perspektiver for en fremadrettet brug, som parken kan understøtte.

Kildevældsparken er en klassisk, smuk park, der er indrettet til at blive betragtet og et sted, man finder fred og ro. Identiteten i parken skabes af rummet over søen, og mulighederne for at se på tværs af søen, med de billeder der skabes af for-, mellem- og baggrund. På et relativt lille areal er skabt et sceneri, der kan opleves fra mange vinkler. Det er væsentligt, at parkens helhed bevares, og at der ikke placeres bygninger eller andet i parken, der kan ødelægge oplevelsen af det særegne rum, som er skabt af beplantning.

Kildevældsparken skal appellere til det daglige parkbesøg, og parken anvendes i høj grad til hundeluftning, ligesom mange brugere nyder at sidde på bænkene i solen. Indretningen skal afspejle, at parken er et lille åndehul, og et pusterum fra den hurtige by. I Fælledparken, der ligger nær Kildevældsparken, er fodboldbaner, arealer til petanque og installationer, der opfordrer til mange former for fysisk udfoldelse. Kildevældsparken skal byde på en anden og mere rolig oplevelse. Her skal den primære oplevelse være parken med vandfladen som centrum, omgivet af det smukke, grønne rum.

Kildevældsparken skal fortsat opleves som en del af Skt Kjelds Kvarter og den historie, der binder sig til den københavnske byplanlægning i slutningen af 1800-tallet. Parkens udformning stammer fra en tid, hvor politiske tanker var styrende for byudviklingen, og parkens udformning er fremkommet efter den historiske udvikling, hvor søen er skabt ved gravning af materialer til Langelinie og Frihavnen.

Det skal være muligt at opleve såkaldt hverdagsnatur i Kildevældsparken. Parkens naturindhold understøttes med indplantning af arter og indretninger, der understøtter en forøgelse af biodiversiteten. Pleje og indhold af beplantningen skal understøtte oplevelsen af den smukke natur, med fokus på arter, der blomstrer og sætter frugt.

Udviklingen af Kildevældsparken skal grundlæggende relatere sig til Københavns Kommunes strategier, f.eks. ønsket om grønne områder til byens borgere, Strategi for biodiversitet, beslutninger om grønne cykelruter og klimatilpasning.

Nær Kildevældsparken ligger skoler og institutioner. Udviklingsplanen skal beskrive initiativer, der retter sig mod anvendelsen af parken som en del af undervisningen, f.eks. i faget Natur og Teknik eller i ønsket om grønne områder til leg og bevægelse.

STATUS FOR OMRÅDET

Områdets beliggenhed og afgrænsning

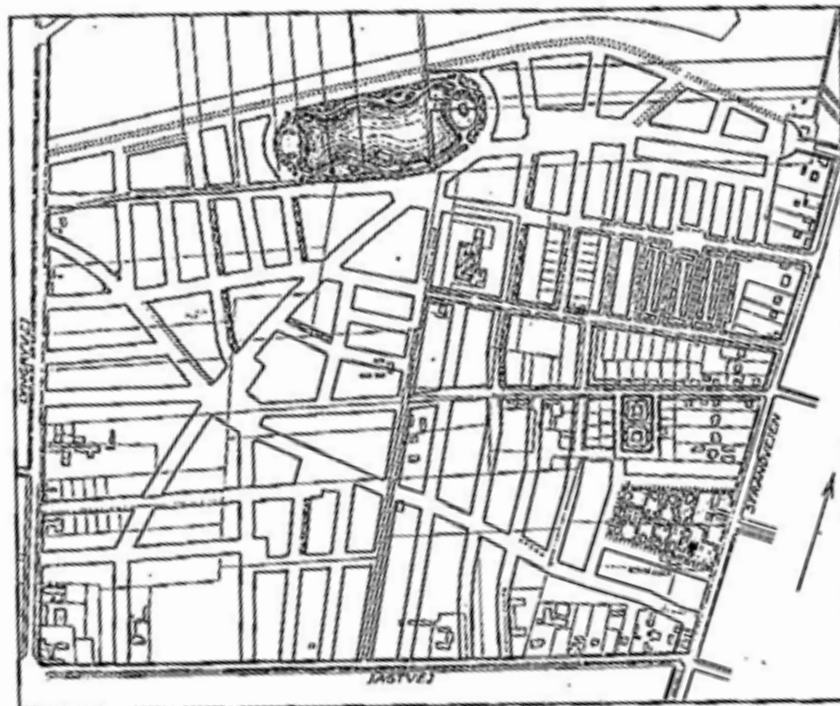
Udsnit af Geodatastyrelsens K25 kort. Copyright Geodatastyrelsen

Kildevældsparken er et af Københavns mindre park-områder beliggende i Udenbys Klædebo Kvarter, i bydelen Ydre Østerbro (Matrikelnummer 5052). Parken er ca. 3 ha og er anlagt om en sø, der strækker sig over 1,3 ha af parkens areal. Den primære del af parken domineres af den store vandflade.

Mod syd er Kildevældsparken afgrænset af vejen Vognmandsmarken med etagebeboelse. Her ligger Kildevældskirken, der kan ses fra parken. Mod øst ligger Kildevældsskolen. Nord for Kildevældsparken findes institutioner, erhvervsområder, et større parkeringsanlæg til busser og haveforeningen

Borgervænget. Mod vest ligger boligbebyggelsen Vognmandsmarken.

Oplandet til Kildevældsparken er primært de store boligbebyggelser syd for parken. Mod nord ligger de store indrætsområder omkring Ryparken, Kolonihaveparken, Ryvangens Naturpark samt Svaneøllens Kaserne, men S-togslinjen mellem Svaneøllen og Ryparken afskærer for direkte færdsel ad denne vej. Mod syd findes Fælledparken, der rummer boldbaner samt aktivitetsmuligheder som legepladser, danseplads, petanque-baner, skaterbane og en belyst løberute.

Forslag til gadeplan for kvarteret fra 1896 tegnet af Ambt og Plesner. Fra 'København før og nu - og aldrig'.

Historisk baggrund

Kildevældsparken ligger i den nordlige kant af Skt. Kjelds Kvarter. Parken menes at have sit navn efter et kildevæld, der fandtes i området, og som blev besøgt af folk, der mente, at vandet var helbredende. Selve søen opstod i forbindelse med store udgravninger i 1890'erne, da der skulle skaffes materialer til at anlægge Frihavnen og Langeliniekaj. Under udgravningen strømmede der pludselig store mængder vand til fra et vandførende lag i området. Det er ikke til at vide, om det er den oprindelige, helbredende kilde, eller den pludselige tilstrømning af vand, der har givet navn til parken.

I 1896 blev udarbejdet et samlet byplanlægningsforslag for kvarteret mellem Jagtvej, Strandvejen, Lyngbyvej og Borgervænget. Forslaget var udarbej-

det af stadsingeniør Charles Ambt og arkitekt Ulrik Plesner, og i planen indgik en række grønne områder, der skulle være karakterskabende for, Skt. Kjelds Kvarter. Det eneste grønne område, der blev etableret, da området først blev bebygget, var Kildevældsparken. På planen kan det ses, at Kildevældsparken angives med nogenlunde den udstrækning, som parken fik ved anlæggelsen. Også på denne første plan var søen det dominerende element i parken, og der blev beskrevet relativt små arealer til ophold.

Parken blev anlagt i årene 1926-27. Vi ved ikke, hvem der var ophavsmand til parkens endelige udformning, men i tråd med tidens fremherskende stil blev parken anlagt med buske og træer langs vejene, en let slynget hovedsti med grupper af piletræer om søen, samt enkelte grupper af fyrretræer. Allerede ved anlæggelsen var et område udlagt med belægning til leg (se areal yderst til venstre på ovenstående billede). Bag parken, kan man, i forløbet af gang- og cykelsti, endnu ane resterne af det sporareal, der blev benyttet af den omlagte Frihavnsbane.

Parken har stort set samme indretning i dag som ved anlæggelsen. Enkelte større træer er fældet grundet alder, og nye er plantet ind på stort set samme steder. Legepladsområdet er fornyet i flere omgange, senest i 2009.

Der eksisterer en sejlivet myte om, at der nede på bunden af søen befinder sig rester af et skinneanlæg samt et tipvognstog, der blev overrasket af de pludseligt frembrydende vandmasser under udgravningen. I sommeren 1993 havde lokalavisen Østerbro Avis et dykkerhold nede for at undersøge sagen. Det eneste man fandt, var et par skrællede pengeskabe.

Kildevældsparken umiddelbart efter anlæggelsen i 1927. Billede taget fra Vognmandsmarken ved Kildevældskirken.

Foto: Center for Park og Naturs billedarkiv

Billede fra Kildevældskirkens tårn fra 1979. Parken er vokset til og har fået det udtryk, som parken også har i dag.

Foto: Center for Park og Naturs billedarkiv

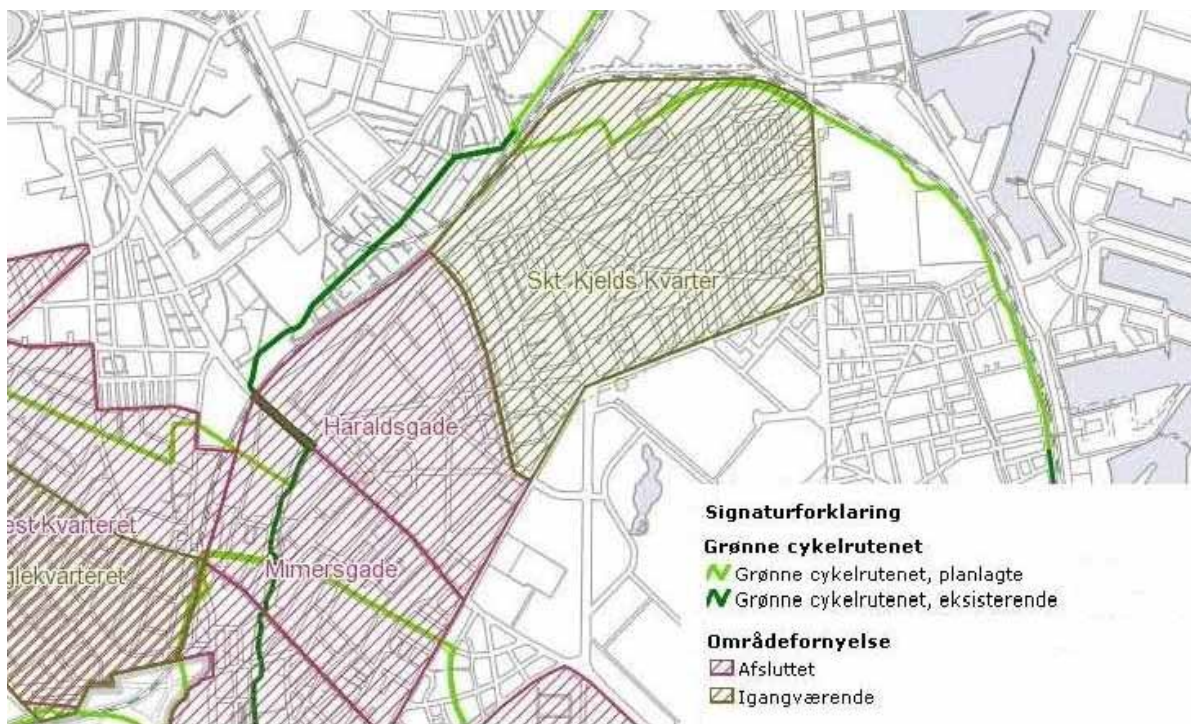
Overordnet planlægning

I Københavns Kommuneplan fra 2011 er Kildevældsparken deklareret som 01-område: Institutioner og Fritidsformål. Kommunens overordnede målsætning er at bevare Kildevældsparken som en offentlig tilgængelig park, med et indhold af elementer, der dækker en så bred målgruppe som muligt, og at sikre parken som et grønt åndehul for områdets beboere.

Kildevældsparken er beliggende i område med drikkevandsinteresser, men på kanten af områder, hvor drikkevandsinteressen er begrænset. I områder med drikkevandsinteresser kan der hentes drikkevand, mens det ikke er muligt at hente godt grundvand i et område med en begrænset interesse.

Parken er beliggende i område med krav om jordbundsanalyser inden projekter. Der ligger prøveresultater fra nedpumpningsboringer langs Borgervænget, der er gennemført i forbindelse med Nordhavnsvejprojektet.

Der findes ingen lokalplan for Kildevældsparken, men i Sankt Kjelds Kvarter er en igangværende områdefornyelse, der løber i perioden 2012 - 2016. Områdefornyelsen arbejder mod byudvikling i tæt samarbejde med beboerne i kvarteret og har sat særlig fokus på skabelse af mødesteder, liv og aktivitet. Områdefornyelsen har udgivet en kvarterplan, der lægger op til et samarbejde om et grønnere kvarter, og i kvarterplanen er Kildevældsparken beskrevet, og der lægges op til, at parken skal fornyes med fokus på bevægelse og sundhed.

Kort over kommende cykelruter; KK Kommune- og Lokalplan

Skt. Kjelds Kvarter er udpeget til udstillingssted for klimatilpasning i Københavns Kommune som byens Klimakvarter. Til udpegningen hører en projektgruppe med deltagelse fra Center for Park og Natur, Områdefornyelsen, Københavns Gårdhaver, HOFOR og Miljøpunkt Østerbro, der skal beskrive og initiere løsninger. I 2013 bearbejdes Tåsinge Plads til en grøn oase, hvor der indarbejdes klimaløsninger.

Kildevældsparkens nordlige grænse udgøres af en allé, hvor der er planlagt en grøn cykelrute. Disse ruter er et net af cykel- og gangstier, der løber gennem rekreative områder som f.eks. parker og havnefronter. Det er den nedlagte del af Borgervænget, der skal anvendes til cykelrute, hvor der allerede i dag ligger asfalt mellem allétræer. Cykelruten, der er planlagt til at løbe i Kildevældsparken, løber fra Ishøj og Hvidovre over Frederiksberg og Bispebjerg til den kommende havnetunnel. Der er ikke fastlagt dato for, hvornår cykelruten etableres.

Fredningsforhold

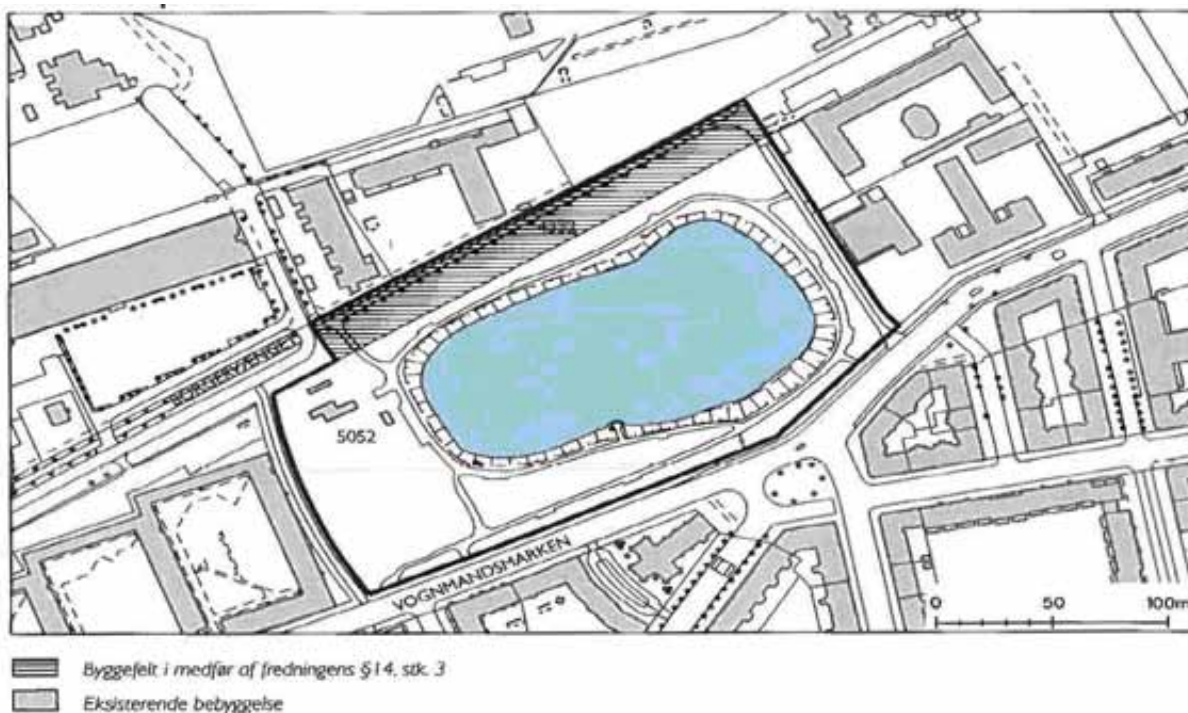
Kildevældsparken er fredet efter naturbeskyttelsesloven med deklaration af 29.11.2009, der er en samlet fredning for 10 parker. Foruden en række bestemmelser, der gælder for alle 10 parker, findes der en del bestemmelser, der alene relaterer sig til Kildevældsparken.

Generelt er det fredningens formål at sikre parkerne, samt at opretholde og muliggøre en forbedring af områdernes rekreative, landskabelige og biologiske værdier. Der skal tages hensyn til områdets anvendelse til fritidsformål, og den historiske baggrund for parkernes udformning. Offentlighedens ret til færdsel er sikret gennem fredningen. Alle ændringer i parkens tilstand, herunder bebyggelse, terrænændringer eller ændringer i beplantningen, må kun udføres, hvis de er tilladt i fredningsbestemmelserne, i udviklingsplanen eller direkte af Københavns Kommune.

Særskilt for Kildevældsparken er bestemmelserne, at sejlads og fiskeri kun er tilladt med kommunens tilladelse.

Ifølge fredningsbestemmelserne må der gerne foretages oprensning og regulering af vandstanden i søen, hvis formålet er en forbedring af vandkvalitet samt søens flora og fauna.

Det tidligere vejareal (den nedlagte del af Borgervænget), der med fredningen er blevet en del af parken, er pålagt en særbestemmelse. På området, der er skraveret på nedenstående kort, kan opføres bygninger til offentlige institutioner og anlæg til almene formål. Udseendet skal harmonere med bygningerne på det tilstødende areal. Det beskrives desuden, at de eksisterende allétræer langs Borgervænget bør søges bevaret.

Fredningskort for Kildevældsparken

Anden lovgivning

Kildevældssøen er beskyttet af de generelle beskyttelsesbestemmelser i Naturbeskyttelseslovens § 3, hvorefter tilstanden af søen ikke må ændres. Såfremt der skal ske ændringer i søen, skal der ske en sagsbehandling af projektet og om muligt gives dispensation fra Naturbeskyttelseslovens § 3 (NBL). Søen kaster ikke en beskyttelseslinje (NBL § 16), der ellers kunne have betydning for forvaltning af resten af parken.

Andre bestemmelser/anden planlægning

Klimatilpasningsplan

København vil blive ramt af de globale ændringer i klimaet. Det betyder, at byen står overfor en række udfordringer, og om muligt ønsker kommunen at imødekomme udfordringerne ved allerede nu at indtænke initiativer i planlægning af byen, som forhindrer eller mindsker konsekvenserne af klimaændringer. Ved de store regnskyl i sommeren 2011 blev også Skt Kjelds Kvarter ramt af oversvømmelser. Kapaciteten i kloakkerne er ikke stor nok til de voldsomme regnmængder, som vi kan forvente.

Københavns Kommunes klimatilpasningsplan rummer en række forslag til, hvordan løsninger kan indarbejdes i planlægning og drift, hvilket kan medvirke til, at konsekvenserne af klimaændringerne bliver mindre. Et instrument er afkobling af regnvand fra kloak eller Lokal Afledning af Regnvand (LAR), samt at lede regnvand hen, hvor det kun gør lidt skade (plan B). Det nævnes i planen, at kommunens parker og naturområder er såkaldte plan B-områder. Københavns Kommune har dog vurderet at søen i Kildevældsparken ikke er egnet til brug i denne forbindelse (se dog s. 39).

Strategi for biologisk mangfoldighed

Københavns Kommune har en strategi for biodiversitet. Strategien er vedtaget for at stoppe tabet af biodiversitet, og generelt skabe plads til naturen både ved anlæg og drift. En park som Kildevældsparken beskrives som Bynatur, der er kendetegnet ved, at den biologiske artsrigdom er lav grundet manglen på spredningsmuligheder, og den intensive brug til rekreative formål. Derfor vil det ofte være mindre, naturforbedrende tiltag eller ændringer i driften, der kan spille sammen med de rekreative interesser, som der fokuseres på for områder med Bynatur.

Kildevældsparken nævnes ikke specifikt i strategien, men der beskrives en række eksempler på tiltag, der kan være med til at øge biodiversiteten i en park med Bynatur. Det kan være bevarelse af gamle træer og dødt ved, lokal kompostering af grønt affald fra parkens drift, eller varieret græspleje, så der etableres områder med højt græs.

Ny stiforbindelse til parken

Østerbro Lokaludvalg har foreslået, at der etableres en ny stiforbindelse mellem Ryvangskvarteret over kaserneområdet til Kildevældsparken. Stien skal løbe øst for parken, forbi skolen på det areal, hvor der i dag er sti. Stien skal være attraktiv for bløde trafikanter. Arealet til stien er underlagt fredningen for Kildevældsparken, og projektet skal derfor forholde sig til fredningens bestemmelser.

Beskrivelse af området

Parkens udtryk er klassisk, med stier, græspartier, træer og busketter. To områder afviger fra resten af parken. Det er den nordligste del af parken, der ligger udenfor hegn og hæk, og som kantes af en allé

af lindetræer. Arealet var tidligere en del af Borgervænget. Ligeledes afviger den bemandede legeplads i parkens vestligste del, hvor der findes bygninger med legestue og toiletter samt boldbaner.

Kildevældsparken - Afgrænsning

Orthofoto: Geodatastyrelsens Orthofoto 2012

Vegetation:

Parken består af sø, græspartier, busketter med overstandere af træer, enkelte fritstående træer, en allérække samt en hæk omkring parken.

Træerne i Kildevældsparken udgør Skt. Kjelds Kvarterets ældste bevoksning. De arter, der danner parkens skovbevoksning er avnbøg, ahorn, ask, bøg, eg, fuglekirsebær, fyr, guldregn, hæg, kornel, lind, navr, pil, robinie, taks, tjørn og valnød. I alt findes omkring 170 større træer, hvoraf avnbøg udgør den største gruppe med 58 eksemplarer. De største træer har alle samme alder, og træerne antages at være plantet på samme tidspunkt, hvilket svarer med parkens anlæggelse i årene 1926-27.

Alleen, der udgør den nordlige grænse af Kildevældsparken, består udelukkende af lindetræer, *Tilia europaea* 'Eucholora'. Der står 19 træer i den nordligste række og 10 i den sydligste. Træerne er plantet i 1912, de fleste er i aldringsfase, og i de seneste år er flere fældet.

De dominerende arter i busketterne er liguster og snebær, men der findes også: ahorn, ask, avnbøg, benved, berberis, buksbom, cotoneaster, elm, forskellige prydbuske, fuglekirsebær, gedebled, guldregn, hylde, kejserbusk, kirsebær, kornel, kristtjørn, liguster, mahonie, navr, pil, fjeldribs, roser, rynkeblad, rød kornel, snebær, stedsegrøn kaprifolie, syren, taks, uægte jasmin og vårguld. Hækken består hovedsagelig af tjørn, nogle steder blandet med liguster.

Kildevældsparken - Træerregistrering

Kildevældsparken - blomstring i maj

Den tætteste vegetation

For de blomstrende buske synes mange i deres bedste alder, ligesom der tydeligt er selvforynget buske. Ahorn, ask, kirsebær og avnbøg er selvforyngede individer, der med en mindre indsats kan danne bestandstræer, når den nuværende bestand af store træer går til.

Til trods for, at Kildevældsparken er en lille park, opleves beplantningen alligevel som værende divers. Særlig opleves tætheden i plantningerne som varieret, fra de åbne græsflader til tæt krat med stedsegrønne arter, se kort 'Registrering, busketter', bilag 1. Der er således mulighed for mange oplevelser med beplantningen i parken, ligesom de forskellige typer af beplantning skaber mulighed for oplevelser med de fugle og insekter, der lever de respektive steder.

Forekomsten af planter og dyr i Kildevældsparken er undersøgt af Amphi Consult. Vurderingen af beplantningen er, at parken indeholder mange gamle træer

med hullheder, hvilket er positivt. Imidlertid savnes dødt ved, der er en række problemarter som rød hestehov og skvalderkål, og området kendetegnes som friseret. Græspartierne er meget artsfattige. Her findes primært plænegræsser, og naturkvaliteten beskrives som lavere end boldbanerne på Kløvermarken.

Der er ikke gennemført en registrering af flora i søen af Amphi Consult. Fiskeøkologisk Laboratorium har gennemført en række undersøgelser af søens fauna og bemærker her, at der stort set ikke er vegetation i søen. En af begrundelserne er, at brinken er så stejl, at der hurtigt bliver for lidt lys til, at der kan gro planter. Samtidig træder de mange fugle brinkerne i stykker, hvilket også er medvirkende til, at der ikke findes en egentlig randvegetation.

Dyreliv

Ved Fiskeøkologisk Laboratoriums undersøgelser i 2006 fandt man 5 fiskearter i Kildevældssøen: skaller, aborrer, karusser, suder og guldfisk. Søens bredzonefauna består af ni forskellige dyregrupper, flest dansemyg (tovinger) og børsteorme. Antallet af de større bredzonedyr såsom snegle (Gastropoda), igler (Hirudinea) og vandbænkebidere (Asellus) var meget sparsomt.

I Amphi Consults undersøgelser beskrives det, at fuglelivet er præget af søen, de gamle træer samt laget af buske. Søen tiltrækker ænder og måger, og eftersom der fodres, findes langt flere fugle, end denne sø med omgivelser naturligt ville tiltrække. Her er observeret knopsvane, blishøne, grønbenet rørhøne, skarv og fiskehejre. Blishøns yngler, og svanerne forsøger at yngle. Dog savnes redesteder, da der ikke findes vegetation langs søens bred. Træerne og buske er levested for andre fugle. Her er observeret gråspurve og tamduer, allike, gråkrage, ringduer, husskader og solsort, musvit, blåmejsje og bogfinke, munk og gulbug. En del af disse fugle nyder også godt af den omfattende fodring. I Kildevældsparken findes en bestand af eger, ligesom parken har en rig forekomst af flagermus.

Her er observeret brunflagermus, skimmelflagermus, dværgflagermus, troldflagermus og vandflagermus. Det er ikke tydeligt, om flagermus lever i parken, eller om Kildevældsparken alene er fourageringssted. Alle arter, undtagen skimmelflagermus, bor i træer, men der er ikke fundet tegn på levesteder i Kildevældsparken. Det er Amphi Consults vurdering, at dværgflagermus, troldflagermus og vandflagermus må raste relativt lokalt, da disse arter flyver tæt ved jorden, og ikke vil flyve gennem gader uden bevoksning. Disse arter kommer derfor ikke fra Fælledparken, hvor der ellers er kendte kolonier af ex. brunflagermus. Flagermus er beskyttede i henhold til EF-habitatdirektivet. De observerede flagermus er såkaldte bilag IV-arter, der er underlagt en generel beskyttelse uanset, hvor de befinder sig. Beskyttelsen retter sig mod artens levesteder og rasteområder, der ikke må hverken forringes, beskadiges eller ødelægges. Uanset, at flagermusene ikke lever i parken, men alene anvender den som rasteområde, skal disse kvaliteter opretholdes.

Der er ikke konstateret forekomst af større pattedyr som ræv, rotter og mus.

Dyreliv i Kildevældsparken

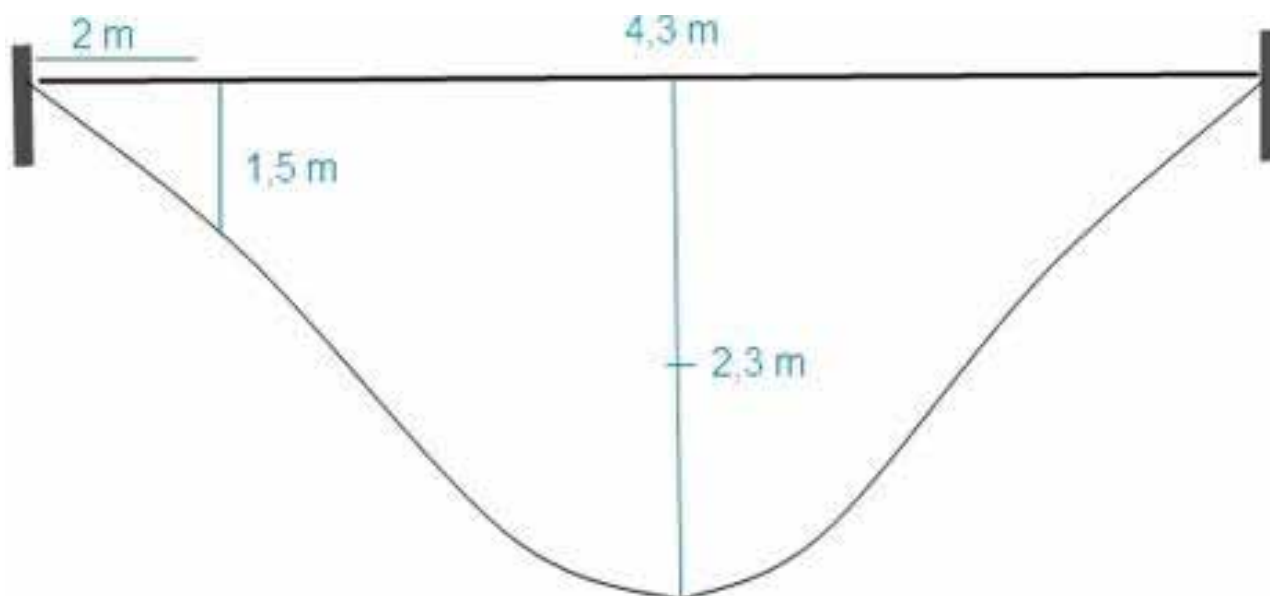
Kildevældssøen

Brinkerne i Kildevældssøen er stabiliserede med en kant bestående af træ, idet bunden tæt ved land skråner meget. Dybden overstiger således 1,5 m allerede 2-3 m fra bredden. Der er ikke observeret nogen nævneværdig vegetation i søen, og bredvegetationen består primært af pilekrat, med åbne græsklædte partier imellem. Enkelte store træer omgiver søen, og omgivelsernes karakter medfører en høj grad af læ for vinden.

Kildevældssøens areal er opgjort til 1,3 ha og middeldybden er anslået til ca. 2,3 m. Søens maksimale dybde er skønnet til at være omkring 4,3 m. Vandstanden i søen varierer meget lidt fra år til år. Der fordamper vand, men kildetilførslen er stor nok til, at vandstanden holdes i niveau. Der er et afløb fra søen, hvor overskud af vand ledes til kloak.

Vandkvaliteten i søen er ringe, og søen er meget næringsrig. Da den ikke har noget tilløb fra andet end kildevæld, stammer næringsstofferne antagelig fra blade, jord, fugleekskremer og nedbør. En anden årsag til søens dårlige vandkvalitet er, at den er forholdsmæssig dyb og ligger beskyttet mod vinden, således at bundvandet i søen ikke blandes op med overfladevandet. Dermed iltes søens bundvand ikke i sommerperioden. Vandet er normalt grønt og uklart i sommerperioden på grund af planktonalger. Det uklare vand bevirker, at der ikke er undervandsvegetation i søen. Springvandet, der har til formål at tilføre søen mere ilt, har kun en lille effekt.

Sammenfattende kan der siges, at biodiversiteten i Kildevældsparken i græsarealerne er meget ringe, i søen er mangfoldigheden ringe og i busketterne er den lav.

Vådt tracé af stien. Marts 2013

Stier og adgangsforhold

Hovedstien løber parken rundt, med en enkelt undtagelse langs søens sydligste del, hvor stien deler sig med en vej langs søen, og en anden langs kanten af parken. Stiens bredde varierer mellem 2 og 3 meter, men den er 5 meter bred foran indgangen til legepladsen. Stien ligger i grus, og langs en del af strækket er der ensidigt fald mod søen. Stien opleves som svær at afvande. I perioder står der vand på dele af

stien, hvilket betyder, at publikum går i kanten, så stien trampes stadig bredere.

Der er hæk med trådflethejn om parken. Det nordlige stykke, der tidligere var en del af Borgervænget, ligger udenfor hegnet. I alt er der 6 låger med direkte adgang til stien i parken, ligesom man kan komme ind i parken fra legepladsen.

Kildevældsparken: Situationsplan Inventar og Beplantning - Eksisterende forhold

Øvrigt inventar

I parken - udenfor legepladsen - står 2 bord/bænkesæt og 30 århusbænke. Bænkene står langs stien med grus som underlag. Bænkene står på række i både sol- og skyggeside af parken. Der er opstillet grill ved bord/bænkesættene. Der er forsøg med affaldshåndtering, hvor der er opsat 600 l containere ved indgange, mens parkens affaldskurve er fjernet. Almindelige affaldsstativer bruges på legepladsen, hvor der også findes flere siddemuligheder, både som enkelte bænke og forskellige bord/bænkesæt. Ved

boldbanerne er der en høj lampe, og der er 5 lamper i parken langs stien nær legepladsen, ligesom der er skilte med ordensreglement og en redningspost med redningskrans. Ved Vognmandsmarken findes der en bunker under en del af arealet. I parkens syd-vestligste hjørne findes en mindre plads, der anvendes af kommunen til oplag af sneplader.

Legepladsen

Legepladsen er ca. 3500 kvm. Hele pladsen er hegnet med trådflethegn i varierende højde. Pladsen er indrettet med skurfaciliteter, toilet og et større areal med asfalt til boldspil. Der er legefaciliteter til mindre børn med gynger og ruchebane, legehus, klatreleg og sandkasser. På legepladsens nordligste del, findes en grillplads. Der er flere opholdspladser med århusbænke eller bord/bænkesæt.

Ved de to af tre indgange til legepladsen er der trapper. Adgang fra parkens nordligste ende er niveaufri.

Legepladsen er bemanded mandag - torsdag fra kl. 9.30 - 17, og fredag kl 10-17.

Bænke mellem Kildevældssøen og legepladsen

Indgang fra Vognmandsmarken - trappen mangler

Legeredskaber

Ved parktræffet d. 14. maj 2013

Legepladsens hus

Boldbaner

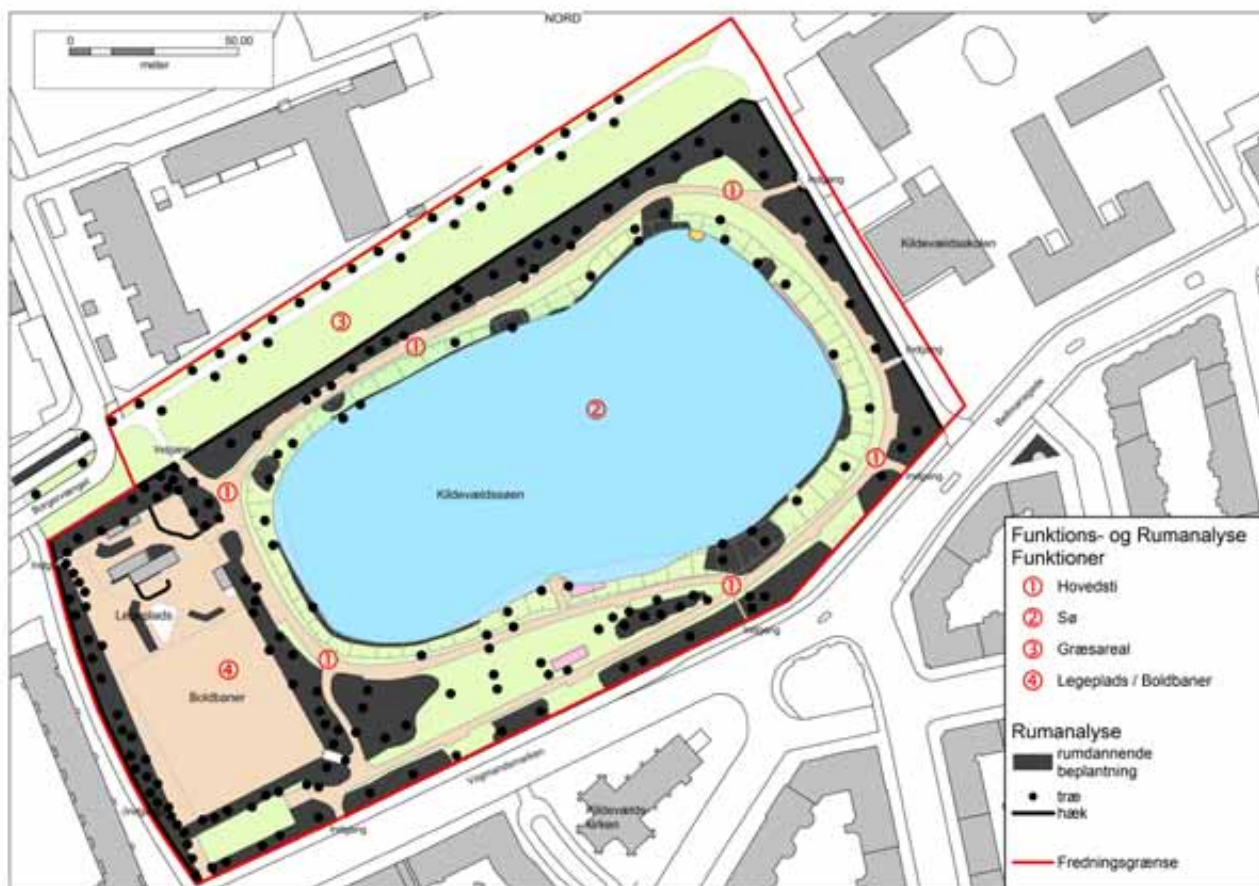

Kig fra huset mod boldbanerne

Rumlig virkning

Mod skolen er plantningen relativt tæt. Dermed opleves skolen ikke som en del af parken. Det samme er gældende mod legepladsen. Hvis man ikke ved, at dette areal hører til parken, så fornemmes det ikke. Den åbne vandflade kantes af et felt med spredt beplantning, som særligt opleves, når man færdes på hovedstien. Parken kantes af en samlet beplantning, der er klart rumskabende og definerer parken.

Enkelte bygninger kan skimtes fra parken, hvor der er huller i plantningerne. Det er skolen og boligkareen syd-øst for parken. Det eneste bygværk, der dominerer parken, er kirken. Parken er bevidst anlagt sådan, at plantningen er åben ved kirken, og fra modsatte bred opleves kirken som særlig markant, mens oplevelsen er knap så markant, når man færdes på stien langs kirken.

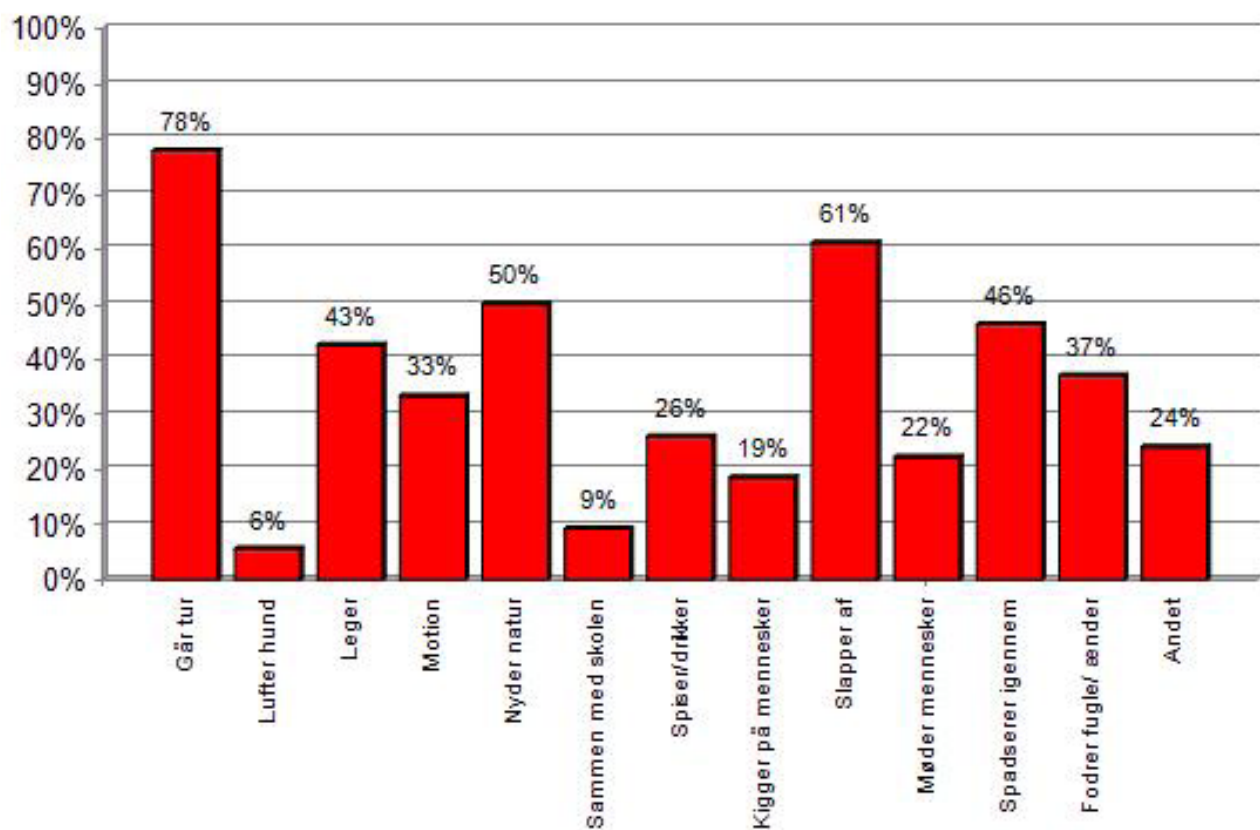
Kildevældsparken: Funktions- og rumanalyse - Eksisterende forhold

Interessenter og brugere

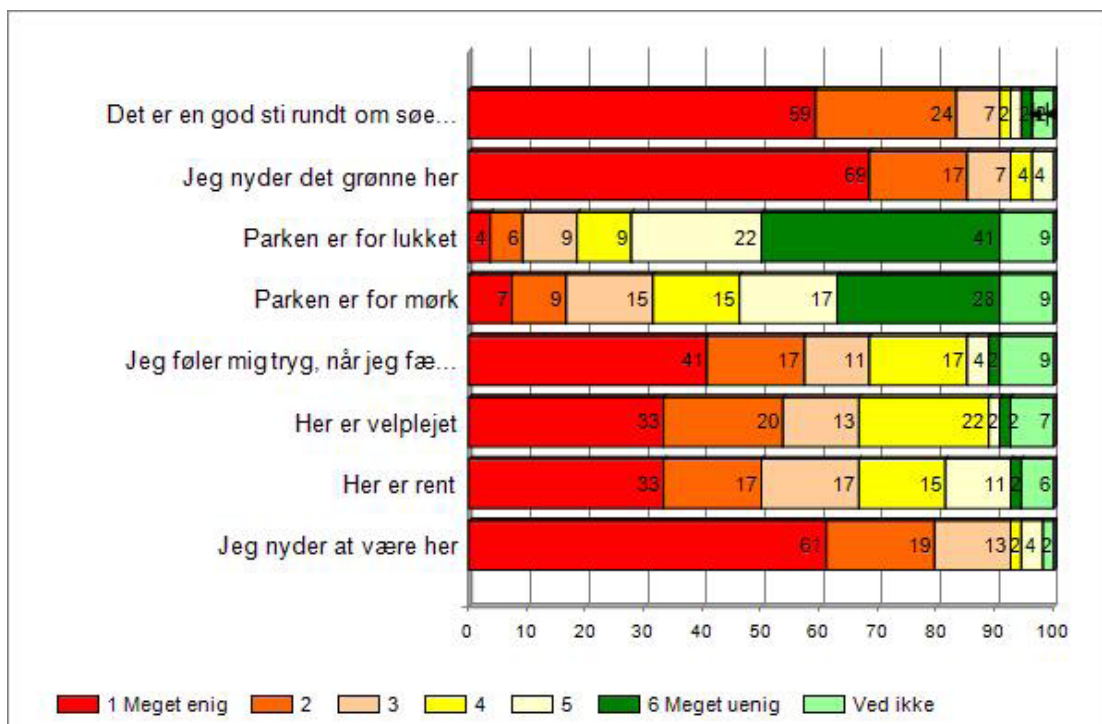
Parken er ligesom legepladsen velbesøgt. De fleste af Kildevældsparkens brugere bor i Skt. Kjelds kvarter.

Til dagligt bruges Kildevældsparken til at gå tur, med og uden hund, til at løbe, til at sidde i solen, til at fodre ænder mm. Mange går igennem, når de afleverer og henter børn i institutioner nord for parken. Kildevældskolens lærere og elever bruger parken,

hovedsagelig i idrætstimerne. En gang om året holdes der en større fest: Kulturfestival. Til Kulturfestivalen i Kildevældsparken lørdag den 1.9.2012 blev der gennemført en brugerundersøgelse, som i vid udstrækning bekræfter de oven nævnte observationer, bortset fra hundeluftning, som kan være begrundet i at Kulturfestivalen er målrettet familier.

Resultat fra Kildevældsparken brugerundersøgelse, 2012

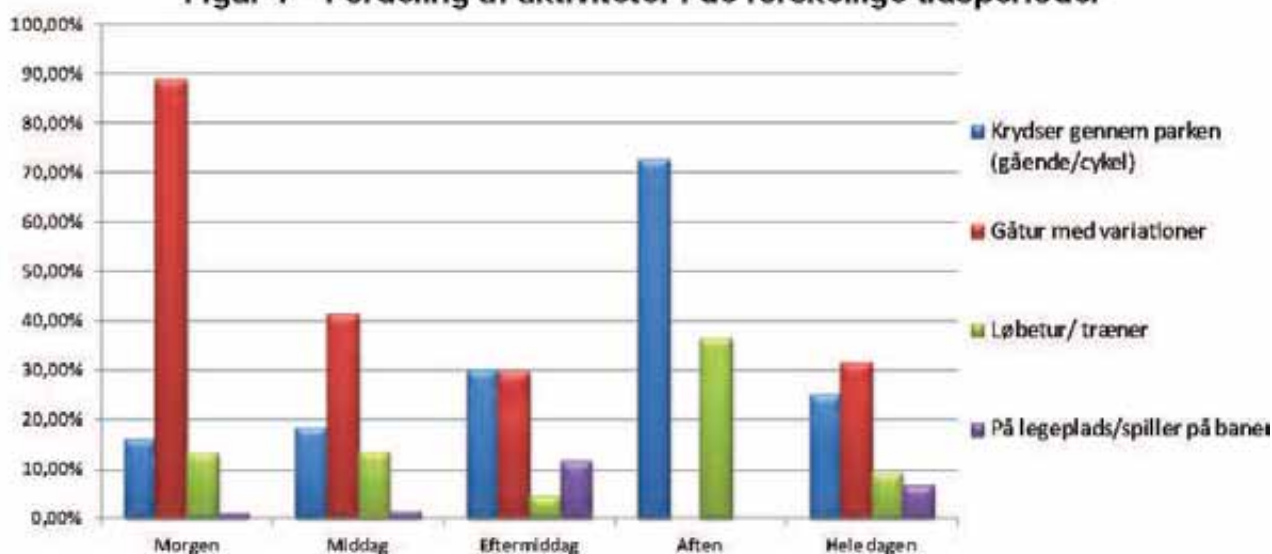

Resultat fra Kildevældsparken brugerundersøgelse, 2012

En hel del af de 54 adspurgte borgere sætter pris på parken, som den er, med sine rekreative funktioner i det grønne og dens sociale muligheder fx på legepladsen. Især stien rundt om søen synes 90 % godt om. 2/3 føler sig trygge, når de færdes, og 60 til 70 % opfatter parken som hverken for mørk eller for lukket.

Alligevel er tryghed og tilgængelighed to af de emner, som går igen, enten mht. søens dybde og dens stejle brinker, eller mht. lågerne og stiernes hældning, som kan være en udfordring for ældre eller besøgende med barnevognen.

Figur 4 – Fordeling af aktiviteter i de forskellige tidsperioder

Kildevældsparken - kilden til en sund hverdag, s. 42

En anden brugerundersøgelse blev foretaget af 5 studerende, som undersøgte Kildevældsparkens potentiale som kilde til en sund hverdag. Der blev lavet både observationer af brug og færden i Kildevældsparken og interviews med udvalgte institutioner og foreninger, foretaget af de studerende og Områdefornyelsen for Skt. Kjelds Kvarter.

Disse observationer viser, at Kildevældsparken i høj grad bruges til at gå tur i, at der flittigt sidder på bænke ligesom mange parkgæster fodrer ænder ved søen. Samtidig går eller cykler mange på tværs af Kildevældsparken.

Pleje

Der findes en driftsplan for Kildevældsparken, da driften af parken var udliciteret i en årrække. For nuværende varetages drift af parken af Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltning, Center for Park og Natur. Parken er underlagt bestemmelser i Københavns Kommunes Driftsmanual for gartnerisk vedligeholdelse og de særlige beskrivelser i driftsplanen for Kildevældsparken.

Græsset i parken er defineret som brugsplæne, der klippes ca. 22 gange i sæsonen. Der anvendes ca. 1340 gartnerimer om året i Kildevældsparken, hvilket svarer til et gennemsnit på 25 t/uge alle uger i året. De primære arbejdsopgaver er affaldsopsamling og affaldshåndtering, tilsyn og vedligehold på legepladsen, græsklipning, lettere beskæringsopgaver i relation til træer og busket, klipning af hække og småreparationer af inventar og hegn.

Ønsker for Kildevældsparken

Under arbejdet med udviklingsplanen er fremkommet en række ønsker til Kildevældsparken. Ønskerne er både nævnt til parkbrugerrådets møder og til parktræffet, ligesom der er sendt ønsker fra enkeltpersoner og organisationer.

1 Rekreative funktioner – Afslapning / Hygge / Samvær

- Flere steder/lækroge med borde og bænke til madpakkeplads i hele parken. Kaffepladser
- Lækroge i det grønne område nord for parken.
- Fjerne hækken. Ellers åbne i bidder. Hegn omkring nordlig lomme, forhindre knallert-ræs.
- Nye romantiske stier i det nordlige område.
- Sanseshave: oplevelseshave, blomstrende buske, forskellige årstider, dufte, krydderurter, lavendel
- Tepavillon eller andet med halvtag, ønsket kommer fra unge, der gerne vil være i parken, når det regner.
- Kulturmulighed, amfi-teater. Interaktion mellem skolens amfiteater og denne brug.
- Stillesiddende aktiviteter i parkens sydlige del
- Flere bænke, gerne Københavnerbænke i stedet for Århusbænke, og gerne i solen
- Overdækket pavillon, hvor man må grille, gerne på legepladsen
- Flere steder, hvor der kan grilles
- Flere borde-bænkesæt, nogle af disse også til ældre

2 Rekreative funktioner – Aktivitet / Motion / Leg

- Ønsker om, at området nordligst anvendes til de unge.
- Gymnastikredskaber, klatrevæg, løbehjuls/scaterbane, træstammer til leg, legeplads til mellembørn.
- Legepladshjørnet: udvide hjørnet med huler - tænke i huler for unge, bag toiletter.
- Huse i træerne, pilefletgemmesteder, pileflehuler i parken. Naturlige klatrestativer. Spøgelsessti!
- Boldbaner, trampoliner.
- Lys i området, da man ikke generer nogen naboer.

- Mere park på legepladsen/mere leg i hele parken. Mere plads til leg for alle, både unge og ældre.
Fitness-redskaber. Cykeltrix-bane.
- Petanque-bane i parken
- Kælkebakke - med stop før søen!
- Unge ønsker også mere asfalt - malet med farver. Unge også interesserede i at blive involverede i anlæg af nye ting i haven, fx en spøgelsessti
- Soppesø/scaterbane på legepladsen, hvor der er asfalteret. Opgradering af boldbanen. Klimatilpasning kan indtænkes. Tilbageholde regnvand. Hævet kant om banen, spejl bassin ved ekstremregn.
- Hjørnet, hvor kulturhuset møder parken, bør indrettes til børn og unge.
- Parken er lille - kan ikke løse opgaven med de unges behov - altså unge mellem 11-16 år.
- Kunstgræsbane, gummibane og motionscykler på legepladsen

3 Tilgængelighed

- Stier skal være tilgængelige hele året, rettes op. Skråner for meget. Når stierne er for våde / bløde grundet vejret, er det svært at køre med rollator
- Lette adgangen med rollator og kørestol til 'kaffe-plads'. Formiddagskaffe og eftermiddagskaffe tænkes ind - der kan laves pladser til netop dette formål.
- Lågerne ind til parken er svære at få op! Særligt for personer i kørestole og rollator.
- Porte, som de blå rør fra Nordhavnsvej-projektet pt.
- Åbne parken mod sydvest - så man ser parken, når man kommer forbi. Parken behøves ikke være hemmelig!
- Legepladsen er indkranset for meget. Når man ser fra parken, lukker området om legepladsen. Sikring skal naturligvis fastholdes. Skur vender ryggen til.

- Mulighed for at komme hen til kulturcentret. Udsyn til parken - væk med hegn.
- Ny indgang til parken: hundelufterpladsen i det sydvestlige hjørne - kan i stedet være en fin indgang.
- Vandret plads om eksisterende borde-bænk-esæt (grillpladsen), så man ikke ender i søen
- God sti ind fra skolen (skærver i dag)
- Lidt lys stien rundt hovedstien.
- Ikke lys - der må gerne være mørkt og uhyggeligt.
- Mere natur i græsfladen, mindre tæthed i klipningen. Mere vildt - så man kan gemme sig, komme væk, mindre plejet udtryk.
- Inddrage mere natur på legepladsen, pileflet-gemmesteder, pileflehuler i parken.
- Buske med bær og frugt, vild natur. Gerne frugttræer, som børn kan spise - og til fauna.
- Flere levesteder for flagermus og insekter, mere forfald, stadig sikkert for dem, der færdes i parken.
- Bedre muligheder for fugtig-bundsvegetation om søens bredder. Kræver, at der er færre andefugle, eller at der hegnes.

4 Pleje - drift

- Åbne til det grønne område nord for parken. Fjerne hegn og hæk.
- Gartnerne kan foreslå område, hvor der kan være sansehaver
- Nyt græs, flere blomster, løg i plænerne
- Sigtelinjer, Fastholde synet af kirken i parken, Oprydning i beplantningen. Gerne blomstrende, både løvfældende og stedsegrønt. Tryghed, indgange, svært at se, hvad der rent faktisk gror. Beplantningen skal være robust. Sigtelinjer være med til at forme beplantningen.
- Ekstensiv græspleje, fremme naturindhold
- Nyt hegn skal indbefatte den nordlige lomme, forhindre knallert-ræs. Parken har sit eget rum, nordlig del bør være del af parken.
- Mere buskads. Mere labyrintisk. noget laves mere vildt, noget mere pænt, så man tilgodeser flere.
- Fjerne eller nedskære bøgehæk mellem sandleg og klatrestativ

5 Naturindhold

- Naturindholdet forbedres. Mere natur, mindre asfalt. Naturlegeplads i stedet for traditionel legeplads. Klatretræer, dødt ved, men også et aktivitetsrum for unge.
- Gamle træer med mos og lav, bevar stammen stående ved fældninger. Bevar dødt ved i busketterne med plads til svampe. Bibehold hække, gode for parkens småfugle.

6 Vand

- Bevare springvandet i søen
- Fisk og bro - at man får lov til at fiske i søen.
- Mere brug af vandfladen. Større grad af tilgængelighed for brugerne. Store plastbolde på vandet, som man kan løbe i... Vandaktiviteter.
- Udskift udsigtsplatforme. Græsarmering ved udsigtsplatform i østlig del af søen kan sikre græsset.
- Ponton i søen. Bro over søen. Mole, tilgængelighed til vandet / At opleve vandet tæt på. Pontonbro tværs over søen, flytbar, så den kan anvendes som scene
- Soppesø/scaterbane på legepladsen, hvor der er asfalteret. Opgradering af boldbanen. Klimatilpasning kan indtænkes. Tilbageholde regnvand. Hævet kant om banen, spejl bassin ved ekstremregn.

7 Formidling

- Undervisningsområde for skolen, så børn kan lære om naturen i undervisningen. Artsskilte på træerne.
- Tilkendegivelse af, hvilket dyreliv, der er i parken - også gerne søen.
- Vandpumpe, lege med vandet. Aktivitet, undervisningsmulighed for skolen.
- Skiltning i parken, information, involvering af brugergrupper - så alle kan nyde naturformidling.
- Informationsstandere bør være pæne og ens. 3-sproget skiltning
- Kulturmulighed, amfi-teater. Interaktion mellem skolens amfiteater og denne brug.
- Fuglefodring: enten forbud eller i det mindste info-skilte, så man ved, hvad man gør, når man fodrer. Fuglefodring må være en mulighed for børn.
- Bedre skiltning mod løse hunde

8 Andet

- Vi kan lide parken som den er! Både beplantningen, søen, dyrelivet. Der skal ikke pilles for meget.
- Ishus eller café (kan evt. være kulturhus)
- Drikkeposter, til mennesker. Udvide åbnings-

tider for toiletterne på legepladsen

- En søndag i måneden kan legepladsen anvendes til loppemarked
- Fjern al asfalt og omlæg til grus
- Fjern bunkers
- Mere kunst!
- Zonering: Pensionistaktiviteterne samles i den sydøstligste del af parken, mens de unge bør færdes i området med skolen/kommende kulturcenter. Yngre børn/legeplads i parkens vestligste del.
- Frimærket sydvest for parken - anvendes til hundeområde.
- Hundeefterladenskaber skal der fokuseres på
- Hundelufferpladsen kunne ligge i den nordlige lomme. Indhegnet og til løbehunde
- Trappe ned fra Vognmandsmarken til boldbane-areale, hvor der er en låge i dag
- Hønsegård på legepladsen
- Danseplads
- Hamam/tyrkisk bad
- Fjerne grimme gelændere på de to platforme i søen
- Mere oprydning
- Flere flinke men bestemte parkbetjente
- Indtænke regnvandsproblematik, flere skrånede flader og mindre asfalt på legepladsen

RETNINGSLINJER FOR UDVIKLING, INKLUSIV OMRÅDEANALYSE

Udviklingsplan for Kildevældsparken består af en statusdel, der beskriver parken i dag, samt en vision for parkens fremtidige udvikling. Udviklingsinitiativerne med den grundlæggende analyse er beskrevet efter tre temaer:

- Landskab og natur
- Færdsel og adgangsforhold
samt
- Rekreative faciliteter og inventar.

LANDSKAB OG NATUR

Kildevældsparken er en lille park, der ligger som et grønt rum i en bydel med etagebebyggelse. Nærmeste grønne område er Kolonihaveparken og området mod nord med Ryvangens Naturpark, men tilgængeligheden til disse områder er svær grundet jernbaner og større veje. Mod syd findes Fælledparken, der tiltrækker mange besøgende.

Kildevældsparken er et tydeligt barn af den tid, den er anlagt i, hvor byplanlægning var præget af politiske målsætninger om adgang til grønne rum i dagligdagen. Bydelen rummer fantastiske grønne rum i de lukkede gårde, hvor man kan få de helt nære oplevelser af det grønne, og den nærrekreative park supplerer dette som et fælles mødested. Allerede ved anlæggelsen fik parken den form, som den har i dag, og i udviklingen af Kildevælds-parken skal den historie, der binder sig til udformningen af kvarteret og parken, tages i betragtning.

Strukturen og opbygningen af parken skal fastholdes gennem udvikling af parken: Søen, græsset, plantninger med træer og buske, stier samt legepladsen som et vigtigt mødested. Søen er en rumlig kvalitet for parken, men biologisk er funktionen meget lav. Den biologiske værdi i parken ligger i plantningerne med træer og buske, mens de visuelle værdier binder sig til den samlede, rumlige oplevelse af sø, græs og plantningerne som ramme om parken.

De primære udviklingstiltag er at integrere det nordlige areal i parken, samt at understøtte den oplevelse, der allerede findes med indplantning af flere blomstrende arter og træer, der kan skabe grundlag for en beplantningsforyngelse. Biologisk er Kildevældsparken en trædesten, hvilket betyder, at dyr og planter kan sprede sig herfra, eller benytte parken i vejen mod bedre lokaliteter. Alligevel er naturindholdet i parken lavt. Det bør ændres gennem en målret-

Kildevældsparken - udsigt til Kildevældskirken

Kildevældsparken - sigtelinjer

tet indsats i driften af parken, hvor der indarbejdes områder med langt græs, som derefter tilstræbes at blive erstattet med blomstereng. Ligeledes bør dødt ved efterlades i plantningerne, og om søen bør skabes mulighed for variation i vegetationen.

Ud- og indsigter til parken bør indarbejdes i udvikling af parkens beplantning. Beplantningen er anlagt med det formål, at skabe en tæt ramme langs parkens kant, som har stor betydning for oplevelsen, når man er i parken. Dette kendetegn fastholdes. Samtidig er allerede ved anlæggelsen skabt enkelte udsigter, f.eks. mod Kildevældskirken, som ligeledes fastholdes.

I parken skaber søen mulighed for lange kig, og bænke er placeret således, at øjet finder ro med parkens

beplantning som kulisser i et sceneri, og springvandet i søen som en 'eye-catcher'.

Parken er hegnet og skal fortsat omgives af hegn for at sikre, at de relativt smalle beplantningsbælter om parken kan fastholdes. Imidlertid kan lågerne i enkelte indgange forsøgsvis fjernes, hvilket vil skabe en anden tilgængelighed for personer i rullestol eller med rollator.

Indsigten fra den bemandede legeplads til resten af parken bør åbnes i enkelte, målrettede felter, så man også fra legepladsen oplever, at man er i en park. Beplantningen mellem park og legeplads fjernes imidlertid ikke helt, da det er interessant at fastholde en grøn væg som ramme om oplevelsen af søen.

Søen

Søen dominerer parken, og visuelt er søen en stor kvalitet for området. Imidlertid er tilgængeligheden til vandet ringe, og vandkvaliteten er dårlig. I planperioden bør det forsøges at øge tilgængeligheden til vandet. Der tages hånd om vandkvaliteten i kommunens vandhandleplaner (i 2013 udkast), hvor der er beskrevet tiltag til forbedring. Disse tiltag inkluderer behandling eller oprensning af søens bundslam og opfiskning af fredfisk for at forbedre den biologiske balance i søen. Fredfisk er bl.a. skaller og brasen, der lever af smådyr og planter i modsætning til rovfisk, som lever af andre fisk.

Kildevældssøen er grundvandsfødt, så den modtager kun vand fra en 'kilde' og via nedbør, både direkte på søen og fra vand, der løber overfladisk til søen fra parkområdet. Dens udløb løber til kloak. Vandstanden svinger meget lidt (ca. 10 cm over året). Da søens sider og bund er beklædt med ler, sker der ikke nedsivning til grundvand fra søen eller områderne umiddelbart omkring. Alt overskydende vand fordamper eller løber til kloak.

Søens sider er meget stejle. 2 m fra kanten af søen er dybden 1,5 m, den gennemsnitlige dybde er 2,3 m og søen er 4,3 m på det dybeste sted.

Søen er meget sårbar for forurening, fordi søens gennemstrømning er lille, og fordi den er meget dyb og ligger i læ for vinden. Dette bevirker nemlig, at der ikke er nogen omrøring i vandet, og al forurening synker til bunds og skaber iltfrie forhold. Dermed kan der ikke leve dyr på bunden. På grund af dens sårbarhed for forurening, og fordi søens sider er så stejle, er den ikke egnet til projekter med Lokal Afledning af Regnvand (LAR). I planperioden kan det imidlertid tages til genovervejelse, om søen/parken kan anvendes i relation til klimatilpasning, såfremt der udvikles nye metoder.

Søens bredder er sikret med træ. Bredsikringen udbedres løbende, men det er et problem, at den trampes ned af de mange vandfugle.

Det er ønsket, at der skabes større tilgængelighed til Kildevældssøen, så vandfladen kan udnyttes rekreativt. Der kan skabes en ponton eller bro ud i vandet, hvorfra der kan undervises, fanges fisk mm. Forbilledet er platformen i Utterslev Mose eller noget lignende.

Der er ønske om mere vegetation langs søen og i søen evt. ved at etablere beplantning. Dette vil skabe grobund for et mere varieret dyreliv i parken. Da bredderne er meget stejle og visse steder overskyggede, er det begrænset, hvor megen beplantning, der kan foretages.

Søens fuglebestand er alt for stor i forhold til, hvad der er naturligt for en så lille sø. Fuglebestanden holdes kunstigt oppe ved omfattende fuglefodring fra brugere af parken. Fodring er dårligt for både søen og fuglene. Søens vandkvalitet bliver meget forringet, og fuglene bliver syge og smitter let hinanden. Der bør derfor informeres om begrænsning eller helst ophør af fodringen.

Ved projekter, der medfører ændringer af søens tilstand, skal det vurderes, om der er behov for dispensation fra Naturbeskyttelseslovens §3.

TAK FORDI DU IKKE FODRER FUGLENE

- Fugle finder selv mad i byens søer og i havet, hvor der er rigeligt med føde i form af planter og insekter.
- Foder, der ikke bliver ædt, tiltrækker rotter.
- Fodring spreder sygdomme ved at samle mange fugle på et lille sted.
- 1 kg brød forurener lige så meget som 500 l kloakvand.

Læs mere på www.kk.dk/groennoemraader

SAMMEN OM BYEN
KØBENHAVNS KOMMUNE
2019-2024

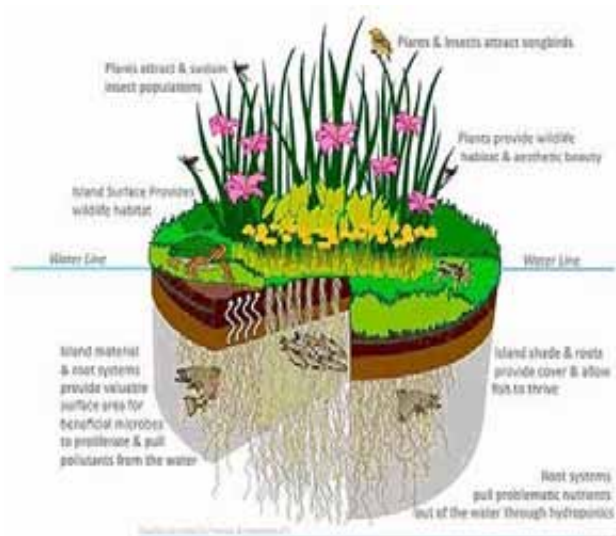
Planteliv

Kildevældsparkens beplantning rummer både hjemmehørende arter og eksoter, både træer og buske. Der findes primært løvtræer, men også enkelte nåltræer, der skaber oplevelser i vinterperioden. I urtelaget er diversiteten ringe, da her kun findes græsser og enkelte urter, ligesom der findes yderst begrænset plantevækst i søen. Der foreslås indplantning som supplement af busket- og trælaget, hvor der vælges arter, der understøtter den nuværende oplevelse, men samtidig giver frugt, som vil være smukt at se på og til gavn for parkens dyreliv.

I græsfladen og i busketterne bør arbejdes med at skabe mulighed for større indvandring af planter og svampe. Græskvaliteten i nogle delområder bør ændres, så græsset ikke klippes, men slås én til to gange årligt. I busketterne skal kvas og mindre stammer efterlades i bunker, ligesom mindre dele af fældede træer kan efterlades. Det kan overvejes at efterlade stammer på rod i busketterne, frem for at totalfælde, men dette er en æstetisk overvejelse.

Langs Kildevældssøen foreslås etableret to områder langs brinken, hvor der indplantes og efterfølgende hegnes med stormasket dyrehegn. Disse områder skal reserveres til vandfuglene. Det er en forudsætning, at fodring reguleres inden dette tiltag, da det med den nuværende bestand af vandfugle ikke er muligt at indplante, da planterne blot bliver trampet ned og ædt.

Det bør undersøges, om der kan monteres flydende øer, såkaldte 'floating islands', bredmætter eller flydende plantekurve, der forankres i søen. Fordelen ved 'floating islands' eller plantekurve er, at planterne ikke kræver at kunne etableres i søens bund, da potten eller øen indeholder jord og blot skal have vand. 'Floating islands' kan fungere som redepladser, men det nuværende fugletryk er for voldsomt til opretholdelse af beplantning. Flydende øer, der vipper, vil dog næppe blive brugt af svaner.

Eksempel på flydende øer ('floating islands')

Dyreliv

Kildevældsparkens dyreliv domineres af vandfugle, småfugle, egern, skader og fredfisk i søen, der bidrager til at forringe vandkvaliteten. Ligeledes fouragerer 6 arter af flagermus i parken. De mange vandfugle er en belastning for søen, og i planperioden bør det tilstræbes at minimere fodring, så deres antal daler. Der indplantes målrettet i busketterne, så frugtsætning på træer og buske skaber fødegrundlag for parkens småfugle og insekter.

Der findes for få skjulesteder for fuglene, og det skal tilstræbes, at der i perioden skabes bedre forhold for parkens ynglende vandfugle. Der kan skabes mulighed for rugepladser i søen, ved at der udsættes forankrede flåder til redepladser. Samtidig bør dele af breddens vegetation beskyttes gennem plantning og hegning, så her bliver mulighed for relativt uforstyrrede redepladser.

Fiskebestanden kan søges reguleret gennem opfiskning.

Nyanlæg og genopretning, der understøtter landskab og natur, og som kan udføres i planperioden:

- Fastholdelse af udsigt mod kirken
- Flytning af hegn langs parkens nordlige del
- Nye indgange mod nord
- Målrettede rydninger af beplantning om legepladsen
- Indplantning i parkens randområder
- Bevaring af dødt ved i plantninger
- Fredeliggørelse af områder langs søen, skabe mulighed for bredvegetation
- Omlægning af græsplejen i udpegede områder

FÆRDSEL OG ADGANGSFORHOLD

Kildevældsparken er tilgængelig hele døgnet, og færdslen foregår på stier, på plæner og på hele området ved legepladsen. Søen er tilgængelig fra to mindre platforme, der er monteret langs bredden af søen.

Kildevældsparken er tilgængelig fra 8 indgange, hvor flertallet af indgange er fra vejene om parken, mens der er to indgange til legepladsen, og herfra til resten af parken. I dag er adgangen til arealet mod nord direkte, da arealet ikke er hegned, mens der findes et hegn uden låger i næsten hele den nordlige kant. Der findes således ringe adgang fra det lange, smalle areal til resten af parken.

Området mod nord

Den smalle stribe mod nord, der tidligere har været et reserveret udlæg til vej, skal indarbejdes bedre i parken. I alléen kan etableres en cykelsti, som en del af Københavns Grønne Cykelnet. Langs cykelstien etableres hegn, med målrettede indgange og stiforbindelse til resten af Kildevældsparken.

Stier

Hovedstien, der løber rundt om søen, hælder visse steder, ligesom der er problemer med afvanding. Stiernes profil kan ændres, så de bliver mere tilgængelige for handicappede og for personer, der er svært gående, eller med barnevogn.

Der kan arbejdes med afvanding langs stierne. Dræn bør ikke lede overfladevand direkte til søen, da vandet blot ledes til kloak. I stedet bør tænkes på afledning til busketter, hvorfra vandet om muligt siver ned.

Stierne fastholdes som stier i leret grus eller Slotsgrus®. Udgangen mod skolen fra grillpladsen kan genbefæstes, ligesom de stejle indgange fra Vognmandsmarken kan fastholdes med asfalt.

Der skabes nye stier i det smalle område mod nord efter planlægning af områdets funktionelle og æstetiske udformning. Stierne forbindes til eksisterende stisystem med nye grusstier, der tilpasses i udformning og bredde til den eksisterende sti.

Der kan skabes en direkte adgang til platformen i den østlige del af søen fra stisystemet. Det skal tilstræbes, at adgangen bliver tilgængelig for alle.

Stien, der findes udenfor parkens østlige hegn over mod skolen, er fredet sammen med parken. Stien kan omlægges, hvis der etableres et sammenhængende stisystem, men det vil kræve en gennemgang af et konkret projekt at beslutte, hvorvidt ændringen kan gennemføres indenfor fredningens rammer. Det er en betingelse, at parkens nuværende afgrænsning, der er markeret med nuværende hegn, skal fastholdes.

Et oplagt sted for en ny indgang fra / mod det nordlige areal

Indgange

Alle indgange til parken har låger. Lågen i det sydøstlige hjørne mod skolen kan fjernes som et forsøg på at hjælpe de mange ældre, der har svært ved at komme ind i parken.

Der etableres nye indgange i hegnet mod nord. Indgangene skal målrettes adgangsforholdene med

det sigte, at der etableres cykelrute i den nuværende allé, som løber i forlængelse af Borgervænget. Den østligste indgang skal forholde sig til planerne for et kommende kulturhus på Kildevældsskolen. Ved legepladsens sydvestligste hjørne etableres trappe og låge i hegnet mod Vognmandsmarken. Der findes allerede låge mod boldbanen.

Nyanlæg og genopretning, der understøtter færdsel og adgangsforhold, og som kan udføres i planperioden:

- Stierne rettes op
- Stierne afvandes
- Belægning rettes op, så belægningen er mere jævn
- Enkelte låger fjernes for at øge tilgængelighed for personer med rullestol, rollator eller barnevogn
- Etablering af nye stier, hegn og indgange i området mod nord
- Etablering af ny låge og trappe mod boldbanen fra Vognmandsmarken

Eksisterende indgang fra Vognmandsmarken

REKREATIVE FACILITETER OG INVENTAR

Inventar

Der findes bænke i hele parken samt på legepladsen. I valg af nyt inventar tilstræbes det, at der vælges samme bænktipe (primært Århusbænke) som eksisterende. Der findes to borde/bænksæt, der er svære at anvende for handicappede eller dårligt gående. Det tilstræbes, at disse udskiftes med borde/bænksæt, der er tilgængelige for handicappede, ligesom det skal tilstræbes, at der etableres plads til grill i bordpladen.

Der er forsøg med store containere til affaldshåndtering i parken, men hvor der var almindelige affaldsstativer, findes betonfliserne endnu. Såfremt forsøget bliver permanent, og der fremadrettet alene står containere ved parkens indgange, bør fliserne fjernes.

Belysning

Den nuværende belysning, der findes langs søen i parken, kan fjernes. Der fokuseres på at etablere belysning på legepladsen, der kan udbygge og målrette den belysning, der allerede findes. Ændring af belysning i parken skal behandles af fredningsnævnet inden etablering.

Der kan etableres belysning langs den kommende cykelrute på Borgervænget. Det er et krav, at belysningen forholder sig til parken, og at fredningsnævnet involveres i valg af belysning og armaturer (både stien og træerne er underlagt fredningskendelsens bestemmelser).

Der findes el-udtag på den lille plads syd for legepladsen. Dette fastholdes til brug for arrangementer på legepladsen.

Legepladsen

Legepladsen består af et stort felt med asfalt samt områder omkring huset med legemuligheder for mindre børn. Nord for huset findes toiletter, en grillplads samt et område med bænke, der er indhegnet med et lavt hegn.

Der kan etableres nye baner på det store felt med asfalt. Der kan etableres gummibelægning eller lignende, der understøtter boldspil. Det skal fortsat være muligt at spille flere former for boldspil på banerne, ligesom der fortsat gerne må være bænke langs banerne, så andre kan se på. Rundt om gummibelægningen kan fastholdes 1 - 2 m langs beplantningen, hvor der ikke udlægges gummi. Dette areal kan tillade nedsivning af regnvand. Det skal sikres, at belægningen ikke afgiver miljøfremmede stoffer, der kan ende i søen, enten via overfladeafstrømning eller nedsives gennem jorden til søen.

Langs boldbanens østligste kant kan arealet udnyttes til motionscykler eller andet, der fremmer aktiviteter. Her må ikke etableres bygninger, udhæng eller andet, der kan skæmme indkigget fra parken. Mod parken kan beplantningen åbnes i felter, der muliggør kig til parken. Disse åbninger skal alene skabes med nedklipping af buske, mens parkens træer ikke må fældes for at skabe oversigtlighed i dette område. Det er ønsket at etablere belysning omkring banerne, der målrettes boldspillet. Opsætning af belysning kræver dispensation fra fredningen.

Eksempel på gummibelægning til legepladsen, der kan have flere baner indenfor samme felt

For at beskytte mod sol og regn kan der etableres sejl fæstet til det bemandede hus. Der kan etableres yderligere højbede eller andet, der drager mere natur ind på legepladsen. Der kan skabes mulighed for hønsehold i det omfang, at frivillige ønsker at passe hønsene. Der kan etableres en åben overdækning over grillpladsen, så denne også kan anvendes i regnvejr. Det smalle areal mod nord, bag toilettet, der er afgrænset fra legepladsen med et hegn, kan indtages i legepladsens areal.

Toiletter

Toiletterne på legepladsen fastholdes.

Det smalle stykke mod nord

Det smalle stykke mod nord, der tidligere var udlæg til vej, skal integreres i parken. Arealet indrettes med aktiviteter, der appellerer til personer i alle aldre, men med særlig fokus på de unge mellem 12 - 18 år, der i mindre grad er velkomne på legepladsen. Der skal ikke opsættes traditionelle lege- eller fitnessredskaber, men i stedet fokuseres på en udformning, der appellerer til bevægelse på forskellige måder, som udfordrer fantasien. Inventaret kan f.eks. være forskellige natu-relementer, eller være udformet af naturmaterialer.

Arealet hegnes mod den kommende cykelsti, så det tydeligt markeres, hvor parken begynder, og hvor cykelstien slutter. Det skal vurderes, om den ene række af lindetræer, der står sydligst i alléen, skal fældes, for at skabe optimale betingelser for etablering af cykelstien, og om denne fældningsindsats kan udnyttes til at skabe en ny hæk. Arealet skal indrettes sådan, at der er mulighed for etablering af felter med fælledgræs, som udvikles til blomstereng, primært for at skabe grundlag for større biodiversitet, men også for at skabe en særlig identitet til dette areal, der ikke altid har været del af Kildevældsparken.

Arealet skal integreres i relation til adgang og færdsel. Der kan udlægges stisystem, der forbindes med det eksisterende stisystem gennem den nuværende plantning mod nord. Der indarbejdes 2 - 3 gennemgange. Der skal arbejdes målrettet med beplantningen, så der plantes i grupper, der opleves som kulisser på det nordlige areal. Målet er, at når man færdes på hovedstien om søen, skal det opleves som om beplantningsrammen om søen er intakt, mens der vil være kig til det nordlige areal, når man passerer de nye stier gennem beplantningen.

Landart eller motionsredskab?

Kombination af grussti, brugsplæne og fælledgræs

Opholdspladser

Parkens plæner anvendes i høj grad til solplæner, og denne mulighed skal fastholdes. Plænerne om søen skal derfor fastholdes som brugsplæner. Undtaget herfor er områder med busket samt de to områder, der udlægges som forsøgsområder til bredvegetation.

I dag findes en opholdsplads i parkens nordøstligste hjørne. Denne opholdsplads er skrå, og det er svært for handicappede eller dårligt gående at anvende bord og bænkesættene. Pladsen kan graves ned med en støttemur mod nord, så pladsen kommer i niveau med stien. Der kan opsættes nye bord- og bænke sæt, som er mere velegnede til handicappede og dårligt gående.

Der kan etableres endnu en opholdsplads i parken langs den sydlige del af hovedstien. Pladsen foreslås etableret dér, hvor der i dag er rosenbed. Pladsen opbygges af grus og kantes med de roser, der i dag står i bedet. Pladsen skal tilgås fra stien og være niveaufri. Der kan opsættes bord- og bænkesæt, der er tilgængelige for handicappede og dårligt gående.

Den eksisterende række af bænke, der står syd for rosenbedet, kan flyttes.

Solbadning i Kildevældsparken

Eksempel på handicapvenlig møblering

Der kan etableres en hundeløbegård på det lille areal i parkens sydvestligste hjørne. Pladsen hegnes mod indgangen fra Vognmandsmarken, og der kan udlægges træstammer, som hundene kan løbe på. Der kan opsættes bænke langs det nye hegn.

Flere kræfter arbejder for, at der etableres kulturhus på Kildevældsskolen. Såfremt, der etableres kulturhus, kan der ske en samtænkning med udearealerne om Kulturhuset og det nordøstligste hjørne af parken. Fredning for Kildevældsparken gælder også stien mellem parkens hegn og skolens areal. Det er et krav, at et kommende kulturhus forholder sig til stien og parken. Det er ligeledes et krav, at projektet respekterer parkens nuværende karakter og udviklingsplanens vision om at bevare parken som en helhed.

Pladserne i søen

I planperioden kan de to platforme fastholdes som udsigtspunkter.

Der kan etableres yderligere en ponton, bro eller lignende, så der skabes en ny adgang til vandet. Denne adgang til vandet sker med det formål, at skolens børn kan anvende søen i undervisningen. Søen er dyb og brinkerne stejle, så der skal være fokus på sikkerhed. Der skal så vidt muligt sikres handicapvenlig adgang til en ny ponton eller bro i søen. Såfremt der ønskes etableret bro eller ponton i søen, skal der søges dispensation fra Naturbeskyttelseslovens §3.

Hundelegeplads

Udsigtsplatform ved Kildevældsøens sydlige brink

Formidling

I samarbejde med Kildevældsskolen eller andre interessenter kan der arbejdes målrettet med formidling i Kildevældsparken. Det kan være træernes navne, der beskrives på flere sprog - fx dansk, engelsk, tysk, tyrkisk og botanisk - plancher om søens fisk eller parkens urter, og "Plads til naturen"-projekter, som handler om hvordan biodiversiteten forøges. Alle skilte skal overholde kommunens designmanual, og det tilstræbes at ordenstavler er opdaterede, lette at læse og står tydeligt ved indgangene til parken.

Der bør iværksættes en kampagne til information om ulemperne ved fuglefodring. Fuglefodring er den primære årsag til en række problemer: Nedtrampning af kantsikring, græsning langs søen, der forhindrer nye planter samt den massive tilførsel af næringsstoffer til søen. At mindske fugletrykket vil muliggøre flere projekter, der er ønskværdige i Kildevældsparken.

Nyanlæg og genopretning, der understøtter rekreative faciliteter og inventar, og som kan udføres i planperioden:

- Udskiftning af bord/bænkesæt på grillplads
- Etablering af ny opholdsplads med handicapvenligt bord/bænkesæt
- Fjernelse af belysning i parken
- Udbygning af belysning på legepladsen
- Etablering af hundeløbegård
- Integration med kommende kulturhus på Kildevældsskolen
- Etablering af ponton, bro eller lignende adgang til vandet
- Gummibaner på legepladsen
- Motionsredskaber på legepladsen
- Åbning af tæt beplantning mellem legeplads og park
- Etablering af sejl ved det bemandede hus og åben overdækning på grillpladsen på legepladsen
- Indretning af arealet mod nord - Borgervænget
- Nyt hegn og hæk mellem parken og fremtidig cykelrute
- Formidlingsprojekt om fuglefodring

RETNINGSLINJER FOR PLEJEN OG UDVIKLINGEN AF BEPLANTNINGSTYPER

Bevoksningstyper

Kildevældsparken er opdelt efter beplantningstyper, hvor hvert element har sin særegne artssammensætning og oplevelsesværdi. Følgende bevoksningstyper findes i Kildevældsparken:

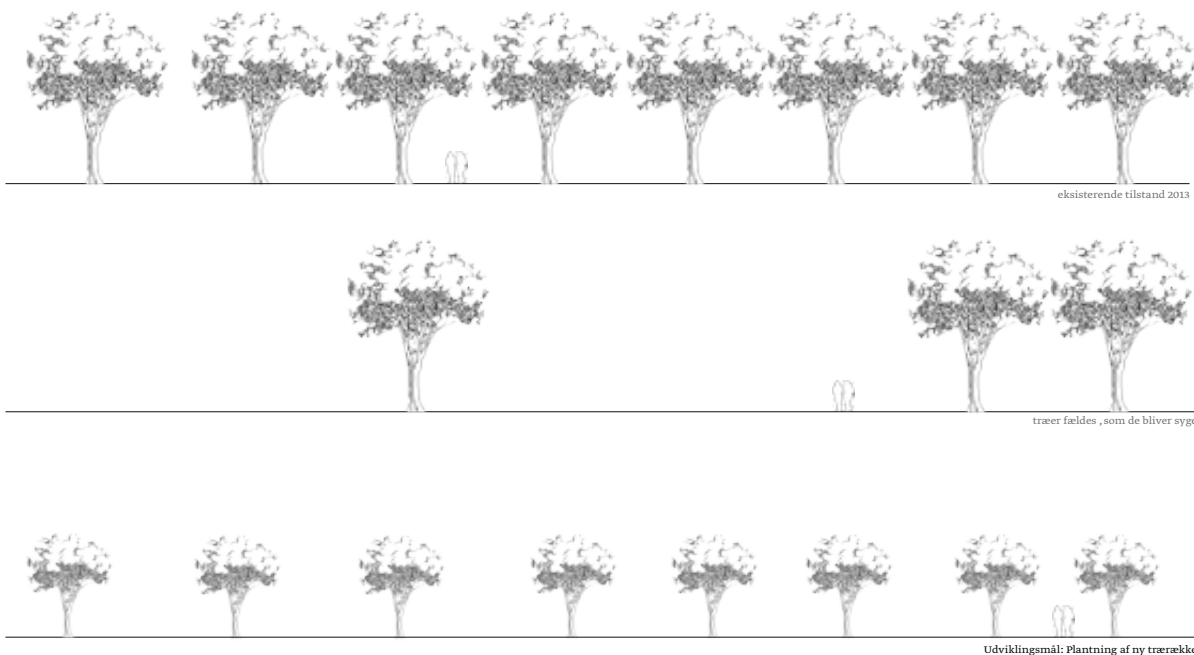
- Alléen
- Etageret plantning
- Fællegræs/blomstereng
- Brugsplæne
- Sø og kantbevoksning
- Hæk

Allé

I forlængelse af Borgervænget, i den nordlige del af det fredede areal, findes en allé af lind, *Tilia europaea* 'Euchlora'. Trærækken blev etableret i 1912 og er en del af en samlet systemplantning, der løber næsten til Lyngbyvej. Der er fældet en del af træerne langs Kildevældsparken. Rækken mod nord er den mest intakte, mens der i rækken mod syd alene står 10 træer. Træerne er specifikt nævnt i fredningskendelsen, og det skal overvejes, om der skal genplantes, når træerne er gået til. I givet fald skal en genplantning koordineres med udlægning af den kommende cykelrute.

Udviklingsmål:

Såfremt tracé skal udvides for at anlægge dobbeltrettet cykelsti, bør den nordlige række fastholdes, mens den sydlige fældes.

Alléens udvikling

Træerne skal fremstå som træække af samme art og samme alder. Træerne kan kronereduceres, hvis det forlænger levetiden, men det er væsentligt, at det i givet fald sker for alle træer i rækken. Der bør fokuseres på alléplantningen, når træerne er gået til, så der ikke plantes ind løbende.

Foryngelse:

Der plantes træer i samme art, samme alder i optimale plantehuller og gerne med rodvenlig befæstelse under kommende cykelsti. Målet er genskabelse af den oplevelse, en ensaldret træække giver, ligesom træerne bliver sundest af at vokse op sammen. Der kan vælges Tilia (lind) til foryngelsen, men det er ikke et krav.

Ændringer i plejen, som kan gennemføres i planperioden:

Kronereduktion

Træerne fældes, som de bliver syge

Plantning af ny træække

Etageret plantning

Kildevældsparken er indrammet af en plantning, der er i flere etager. Der er urter, busket, mindre træer og store, fuldkronede træer. Den skovagtige plantning er essentiel for oplevelsen af Kildevældsparken, og plantningen skaber variation, som er medvirkende til at opfylde fredningens formål om at muliggøre en forbedring af parkens biologiske værdier. Der skal derfor arbejdes målrettet for at fastholde en ramme med etageret plantning.

Randen af den skovagtige plantning har også en funktion som et skovbryn i parken. Skovbrynet er ofte randzonen mellem den mørke og den lyse naturtype. Dette, kombineret med de store træer og den etagerede beplantning ud til græsset og selve græsset, giver et særligt spændende attraktivt areal for insekter. Insekterne er ofte fødegrundlaget for fugle, som så vil få bedre ynglevilkår i parken.

Det skal sikres, at der i højere grad fokuseres på biodiversitet i plantningerne. Der skal derfor efterlades dødt ved og kvas i bunden, der kan være til gavn for parkens dyreliv, insekter og svampe. Døde træer kan efterlades på rod efter bortskæring af store grene, hvilket vil være til fordel for hulrugende fugle og flagermus.

Flere arter i plantningerne selvforrynger. Således står en del små taks i plantningerne, der ikke er indplantede. Imidlertid står også en del ask og ahorn, og i hvert enkelt tilfælde skal det vurderes, om de selvforryngede træer skal fjernes for, at disse arter ikke skal overtage plantningerne. I alle tilfælde skal der understøttes med indplantninger af ønskede arter som avnbøg og eg.

Enkelte steder er der mulighed for en skovbundsflora med f.eks. ramsløg, anemoner, lærkespore og bingelurt. Der er allerede en rig vegetation af løg, med erantis som primær art.

Udviklingsmål:

I den etagerede plantning findes mange arter i mange aldre, og det er hensigten, at plantningen skal:

- Bestå af mange arter i mange aldre
- Rumme både hjemmehørende arter og eksoter
- Have mange arter, der blomstrer og sætter frugt
- Fungere som visuel afskærmning og læ for parken

Foryngelse:

Der anvendes avnbøg (*Carpinus betulus*), eg (*Quercus robur*) og røn (*Sorbus aucuparia* og *latifolia* 'Atro') til den øverste etage. Der indplantes heistere (unge træer), 3 - 5 gange det antal, der skal udgøre den endelige population, og selekteres løbende gennem driften. Der anvendes navr (*Acer campestre*), liguster (*Ligustrum ovalifolium* og *vulgare*), cotoneaster (*Cotoneaster* spp), slåen (*Prunus spinosa*), mi-

riabel (*Prunus cerasifera*), æble (*Malus* spp), kirsebær (*Prunus subhirtella*, *Prunus avium* og *Prunus avium* 'Lapins'), kornel (*Cornus*, både *mas*, *alba*, *controversa* og *kousa*), hassel (*Corylus avelana*), syren (*Syringa* spp), hyld (*Sambucus nigra*), kristtorn (*Ilex aquifolium*), hæg (*Prunus padus*), guldregn (*Laburnum anagyroides*) og roser (*Rosa* spp) i mellemlaget.

Ændringer i plejen, som kan gennemføres i perioden:

Fældning og beskæring af syge eller døende træer

Fremelskning af ønskede træarter

Indplantning af de træarter, der ønskes, hvis disse ikke har selvfornyget

Indplantning af stedsegrønne og blomstrende buske i underplantningen.

eksisterende tilstand 2013

Udviklingsmål

Udvikling etageret beplantning

Fællegræs/blomstereng

Områderne med fællegræs udlægges i det nordlige areal, der tidligere var vejudlæg. Græsområderne skal skabe nye oplevelsesperspektiver, legemuligheder samt optimere biodiversiteten.

Udviklingsmål:

Græsfladen skal indeholde langt græs med et stort indhold af vilde urter, dvs. en blomstereng. Urteagtige kulturplanter må gerne forekomme, hvis de er indplantet med et formål at skabe midlertidige oplevelser. Arealerne udvikler sig successivt, og der skal være fokus på artssammensætningen, og det fundament for biodiversitet, som græsset skaber.

Foryngelse:

Græsarealerne skal vedligeholdes med to årlige slåninger henholdsvis ultimo maj/primus juni og ultimo september, hvor det afklippede materiale køres væk. Inden materialet køres væk bør det blive liggende i 1 - 2 uger. Det giver mulighed for, at planternes frø kan afmodne og falde af, samt at insekter og andre smådyr kan komme væk. Alternativt kan arealet

slås med le. Landskabsukrudt som japansk pileurt, gyldenris og kæmpebjørneklo må ikke etablere sig i området. Det skal vurderes løbende, om brombær, eller en anden buskagtig vegetation etablerer sig på bekostning af urtevegetation.

Ændringer i plejen, som kan gennemføres i perioden:

Græsklipning ændres

Måltrettet indsats mod aggressorer og invasive arter

Klippesti som holdes som brugsplæne i fællegræsareal

Brugsplæne

Områderne med brugsplæne anvendes til solbadning, ophold og leg. Brugsplæne klippes ca. 22 gange pr år. Enkelte steder står fritstående træer.

Udviklingsmål:

Plænerne skal være klippede, tilgængelige og fremstå indbydende. Påkørselsskader skal undgås på træerne.

Foryngelse:

Plænerne er selvforlyngende. Såfremt der kommer huller i plænen, kan der udlægges muld og eftersås med græsfrø. Der kan indplantes træer i enkelte områder, som på sigt kan erstatte de individer, der er gamle nu.

Træer, der kan erstatte de fritstående træer, kan være pil (*Salix alba* 'Tristis'), valnød (*Juglans regia*) eller skovfyr (*Pinus sylvestris*).

Ændringer i plejen, som kan gennemføres i perioden:

Eftersåninger, særligt i områderne langs søens bred.
Indplantning af enkelttræer i græs

Sø med kantbevoksning

Søen skaber en stor del af oplevelsen i Kildevældsparken, og springvandet, der er monteret i søen, bidrager til den virkning, som søen har. Der findes meget få planter i søen, da den er så dyb. Den største del af brinken skal friholdes beplantning for at optimere oplevelsen af søen i parken.

Udviklingsmål:

Søen skal fremstå som ren, med blankt vandspejl og en relativt god sigtedybde. Som tidligere nævnt bør vandkvaliteten søges forbedres, ligesom fodring bør minimeres. Plantningen langs kanten af søen holdes nede, bortset fra de steder hvor der i dag findes busket til søens bred samt de steder, hvor der etableres en kantbevoksning.

Foryngelse:

Plantning etableres om søens bred i to mindre områder, så der sikres fred til de vandfugle, der indfinder sig. Plantningen vedligeholdes ved nedskæring hvert 5. år, såfremt planterne synes veletablerede.

Arter, der kan plantes ved kantbevoksningerne, er arter der trives med fødderne i vand, f.eks. pil (*Salix alba* 'Tristis') og el (*Alnus glutinosa*). Det smukkeste billede skabes, hvis træerne er let opstammede. Herunder plantes buske med torne, da ønsket er at skabe områder, der er utilgængelige for andre end parkens fugle. Det kan være buske af slåen (*Prunus spinosa*) og buske af rose (*Rosa* spp.).

Såfremt der etableres 'floating islands' eller plante-potter i søen, skal der beskrives et tilsyn med disse. Springvandet søges opgraderet/udbedret, så det springer med ensartet høj stråle hele sommeren.

Ændringer i plejen, som kan gennemføres i perioden:

Oprensning af søbund
Bortfiskning af fredfisk
Etablering af busk- og træplantning

Hæk

Kildevældsparken er hegnet, og der er sat hæk, primært tjørnehæk (*Crataegus monogyna*), der kanter parken. I den nordligste kant er hækken væk på delstrækninger. Hækkens formål er at afgrænse parken på en tydeligt og grøn måde, ligesom den relativt lille park opleves som tydeligt afskærmet fra gaden. Dermed kan også plænerne langs hækken udnyttes til ophold, da man føler sig adskilt fra vej og forbipasserende.

Udviklingsmål:

Hækken skal fremstå formklippet, tæt og rumskabende. Hækken fastholdes som parkens afgrænsning, og der indplantes, såfremt planter i hækken går ud. For at fastholde formen, klippes hækken 1 - 2 gange årligt, når den ikke rummer fuglereder.

Foryngelse:

Der indplantes, hvis enkeltplanter går ud. Der kan fortsat indplantes tjørn, men såfremt hækken angribes af sygdom som ex. pragtbille, kan hækken udskiftes med liguster (*Ligustrum vulgare*) eller avnbøg (*Carpinus betulus*).

Der kan etableres hæk på det stykke, der inddrages i parken, hvis der etableres cykelsti gennem alléen, og den sydligste række af træer skal fjernes.

Ændringer i plejen, som kan gennemføres i perioden:

Der plantes hæk langs den nordlige afgrænsning af parken

Hækken, der i dag står i den nordlige rand af den 'gamle' park, fjernes.

BEPLANTNINGSUDVIKLING

Bepplantningsudviklingen er beskrevet med udgangspunkt i parkens nuværende brug og form. Analyse af beplantningens karakter er koblet med registrering af artssammensætningen og aldersfordelingen i beplantningen. Formålet med parken har været styrende for forslaget til beplantningsudvikling, hvor især autenticiteten i relation til parkens form og udtryk har været styrende samtidig med, at der har været fokus på styrkelsen af de biologiske værdier.

Målet med udvikling af beplantningen i Kildevældsparken er at opretholde rammen af beplantning, der skaber den centrale oplevelse af Kildevældsparken. Gennem beplantningsudvikling skal den smukke, blomstrende oplevelse fastholdes, og der skal indplantes arter, der blomstrer og sætter frugt.

Delområder for beplantningsudvikling

Der skal generelt fokuseres på at indplante træer til erstatning for dem, der går til af alder eller sygdom. Der foreslås en dynamisk beplantningsudvikling, hvorefter der skal findes alle arter i alle aldre i plantningerne i parken. Dermed vil der være individer, der kan overtage funktionen, når de store træer går til. Undtagelsen er alléen, der skal være ensaldret. Der fokuseres på lystrearter i den etagerede plantning, så der skabes en plantning med mange arter i hvert felt.

Der skal indplantes hjemmehørende arter, men eftersom artsvalget har været udbredt til også at indeholde eksoter ved parkens anlæggelse, indplantes også eksoter i udvikling af Kildevældsparkens beplantning.

Græsplejen differentieres delvist. I de områder af den 'gamle' del af parken, hvor der er brugsplæne i dag, fastholdes græsklipningen. I den nordlige del af parken, hvor der i dag også er græs, differentieres græsplejen mellem de aktiviteter, der udlægges.

Der er udpeget 10 delområder i parkens beplantning, hvor udviklingen er sammenlignelig. Nedenfor beskrives denne udvikling og de tiltag, der skal tilstræbes. Der angives ikke en præcis beskrivelse af, hvordan beplantningsudviklingen skal gennemføres. Følgende er derfor retningslinjer til brug for foryngelse og udvikling. De beskriver hverken hvilke træer, der skal fældes hvornår, hvilke træer, der skal skæres ned (så de ikke udgør risiko for parkens besøgende) eller hvor nye træer skal stå.

BESKRIVELSE AF DELOMRÅDER

Delområde 1: Alléen ved Borgervænget

I forlængelse af Borgervænget løber alléen af lindetræer. Alléen mangler træer, særligt i den sydligste række. En del af de tilbageværende træer skranter, og det er et spørgsmål om tid, før træerne går til.

Oplevelsen af den ensaldrede træække bør genskabes, når træerne er gået til - men med det forbehold, at det kun er den nordlige række, der genplantes, hvis der udlægges dobbeltrettet cykelsti.

Arter til indplantning:

Lind (*Tilia europaea*) eller andet træ velegnet til alléplantning.

Fremgangsmåde:

Når oplevelsen af en sammenhængende plantning er forsvundet, grundet fældninger, etableres nye træer. Optimalt udlægges rodvenlig befæstelse allerede når den kommende Grønne Cykelrute etableres.

Udvikling:

Træerne etableres med optimale vækstbetingelser. De første tre år efter plantning, kan der indplantes hvis et træ ikke etablerer sig. Der indplantes ikke, når træerne først har etableret sig.

Delområde 2: Område langs Kildevældsskolen

Arealet er smalt, og det fungerer rigtig godt. Der står lind og avnbøg, med et væld af buske underne. Her står blærenød, ask, cotoneaster, dronningebusk, fuglekirsebær, guldregn, hylde (særlig variant med fli-gede blade), kornel, liguster (vulgare), snebær, taks, uægte jasmin, vårguld, gedeblad, ribes og slåen.

Oplevelsesværdien binder sig til adskillelsen mellem park og sti, der fremstår klar i dag. Der er ønske om, at stien konverteres til cykelsti på sigt. Plantningen er tæt, busklaget utrolig varieret. Der skal fokuseres på, at der ikke plantes mange buske af samme art på samme frimærke, men tværtom holdes en diversitet i busklaget, der tillader mange planter at vokse sig mægtige sammen.

Arter til indplantning:

Lind (*Tilia europaea*), eg (*Quercus robur*), kirsebær (*Prunus subhirtella*, *Prunus avium* eller *Prunus avium 'Lapins'*), cotoneaster (*Cotoneaster ssp.*), dronningebusk (*Kolkwitzia amabilis*), uægte jasmin (*Philadelphus coronarius*), rose (*Rosa ssp.*),

syren (*Syringa vulgaris ssp.*), stedsegrøn liguster (*Ligustrum ovalifolium*) og blærenød (*Staphylea pinnata*).

Fremgangsmåde:

Såfremt et træ går til, indplantes en lind, kirsebær eller eg, opstammet individ. Der kan plantes flere individer for hvert, der er gået til, såfremt der plantes i tæt busket. Grene og stammer fra udgåede træer kan efterlades under buskettet, hvor de vil være til gavn for biodiversiteten.

Hvis busklaget bliver for åbent, bør der ske en tilbage-skæring af enkelte individer. Kornel og syren tåler tilbageskæring, hvis der nedskæres enkelte, større grene. Alternativt kan det være relevant at fælde og plante et nyt træ/ny busk.

Udvikling:

Den optimale fordeling er 7 - 10 træer med diameter over 60 cm. Tilsvarende 7 - 10 træer med diameter under 50 cm, der kan overtage, når de gamle går til.

Delområde 3: Skovbæltet nord for søen

Arealets bredde veksler. Her står store træer som bøg og avnbøg, ligesom et par store fuglekirsebær præger plantningen. Desuden står hæg og en del kornel, navr og eg. Busklaget udgøres af benved, gedeblad, liguster, snebær, hyld, kejserbusk, vårguld, dronnin-gebusk, ribes, syren, taks, uægte jasmin, spirea samt ask, elm og ahorn.

Beplantningen danner en fantastisk væg for oplevelsen af rummet om søen. Blandingen af store træer med underplantning af især syren og benved skaber en flot, sammenhængende plantning. Imidlertid er det primært mod søen, at plantningen er tæt. Når man går ind i plantningen, er der flere steder store huller, særligt nær avnbøgene, ligesom der findes huller andre steder i plantningen, der kan udnyttes til indplantning.

Arter til indplantning:

Eg (*Quercus robur*), avnbøg (*Carpinus betulus*), navr (*Acer campestre*), røn (*Sorbus latifolia* 'Atro'), kirsebær (*Prunus subhirtella*, *Prunus avium* eller *Prunus avium* 'Lapins'), kornel (*Cornus mas* og *Cornus alba*), kejserbusk (*Viburnum farreri*), syren (*Syringa* ssp), benved (*Euonymus europaeus*), snebær (*Symphoricarpos albus*), ribes (*Ribes alpinum*), taks (*Taxus baccata*) eller gedeblad (*Lonicera* ssp) og alt, hvad man ellers kan finde på, der blomstrer eller sætter frugt.

Buske plantes så store som muligt.

Det blomstrende busklag skal primært vende mod hovedstien, mens snebær, ribes, gedeblad og taks vender mod nord.

Fremgangsmåde:

Der indplantes i områder i beplantningen, hvor der er huller. Der plantes heistere (små træer) 3 - 5 individer for hvert blivende træ. Når et træ går til, skal det vurderes, om det døde træ skal efterlades på rod, men have fjernet kronen, så stammen kan stå til parkens dyr. Grene og krat, der skæres bort, kan efterlades i risbunker i buskettet, der både kan anvendes til at stoppe færdsel, og samtidig understøtter biodiversitet.

Udvikling:

Der kan stå 25 - 30 store træer med stammediameter over 60 cm. Tilsvarende bør der indplantes eller udvælges 40 - 50 yngre individer, der kan overtage, når de store går til.

På sigt bør plantningen være aldersdifferentieret. Den perfekte sammensætning er 25 % unge individer, 50 % voksne individer, og 25 % modningsfasen. Heraf kan 10 % være gamle træer.

Arealet nord for parken, der tidligere har været udlagt til vejareal, kan indrettes som et oplevelses- og aktivitetsbånd. Her kan ske en indplantning, der målrettes efter indretningen af arealet, men det er væsentligt, at der fokuseres på, at beplantningen virker som ramme om søen, når den opleves fra den sydlige del af Kildevældsparken. Beplantningsudviklingsplanen udarbejdes som del af forslaget til indplantningsplan.

Delområde 4: Plantninger omkring søen

Plantningerne består af enkelte træer med busket i relativt ens højde. Overstandere er avnbøg, store kornel og enkelte pil. Busketlaget er kornel, taks, liguster, ribes eller snebær. Værdien af disse plantninger viser sig særligt, når man oplever dem fra afstand. I modsætning til parkens øvrige busketter, er disse felter ensartede.

Arter til indplantning:

Avnbøg (*Carpinus betulus*), pil (*Salix alba* 'Tristis') kornel (*Cornus mas*) og hæg (*Prunus padus*). Slåen (*Prunus spinosa*), liguster (*Ligustrum vulgare*) og rose (*Rosa ssp*).

Fremgangsmåde:

Såfremt, der skal indplantes træer, vil det være nødvendigt at få busketlaget op med rødder og herefter plante i det område, der er befriet for planter og rødder. Der plantes opstammede træer, hvis der

plantet avnbøg eller pil, mængderne flerstammede, små træer, hvis der plantes kornel eller hæg. Liguster, slåen og rose plantes som buske. Der plantes 1 individ for hvert individ, der ønskes i plantningen. Der vil være behov for at hegne områderne, for at sikre etablering, og for at fremme parkens fugles mulighed for at bygge reder i de ufremkommelige busketter.

Udvikling:

Målet er, at der findes 10-15 større træer fordelt i de seks felter. 5 - 10 med diameter over 60 cm, 5 - 10 med diameter under 50 cm. Busketlaget skal være tæt, så tæt at fugle kan finde ly under plantningerne.

Delområde 5: Plantninger langs Vognmandsmarken

Her står enkelte overstandere, der dog er så store, at de opleves som meget markante. Her står bøg, eg og avnbøg samt tjørn, guldregn og kornel. Busketlaget er meget diverst. Her står benved, små bøgetræer, cotoneaster, hylde, liguster, ribes, snebær, syren, taks og dronningebusk. Syrenerne er meget dominerende, og deres blomstring er fantastisk.

Plantningerne fungerer som skærm mod Vognmandsmarken, og de strategisk placerede åbninger tillader kig til kirken, ligesom man kan se ind i parken fra gaderne omkring. Plantningernes placering skal fastholdes, og det skal forsøges med en fornyelse af busklaget, ligesom der kan plantes enkelte træer ind, der kan tage over, når de store forsvinder.

Arter til indplantning:

Eg (*Quercus robur*), navr (*Acer campestre*), guldregn (*Laburnum anagyroides*), kornel (*Cornus mas*), tjørn (*Crataegus monogyna* el evt *intricata*), benved (*Euonymus europaeus*), syren (*Syringa ssp*) og hylde (*Sambucus nigra*).

Fremgangsmåde:

Hvis der skal indplantes træer, fjernes buskettet, både planter og rødder, og der etableres plantehul. Træer plantes som opstammede individer, hvis der plantes eg eller avnbøg, mens der gerne må findes flerstammede individer af tjørn, kornel og guldregn.

Busklaget forsøges forynget ved tilbagebeskæring. Der skal suppleres med kornel og syren, der plantes som buske. Nedskårne grene efterlades i buskettet, hvor de optimerer mulighederne for biodiversiteten.

Udvikling:

Målet er, at der skal findes 8 - 20 større træer med diameter over 60 cm, og tilsvarende 8 - 20 træer med diameter under 50 cm. Busklaget skal være tæt. Opstår der åbninger, skal der indplantes.

Delområde 6: Stedsegrønne om trappen

Området adskiller sig fra resten af parken ved, at de stedsegrønne dominerer. Selv i vinterperioden er plantningen lukket. Her står store taks, fyr, navr, birk og avnbøg, men oplevelsen domineres af berberis, buksbom, stedsegrøn kaprifolie, kristtorn og mahonie. Her står også kornel, snebær og hyld. Området er fantastisk for parkens småfugle, der kan gemme sig og bygge reder i de tætte plantninger.

Oplevelsesværdien binder sig til den markant anderledes oplevelse. Dette bør fastholdes uanset, at plantningen indrammer en trappe ned til legepladsen. Det er muligt at komme til legepladsen ad andre veje, hvis man ikke bryder sig om den mørke plantning.

Arter til indplantning:

Taks (*Taxus baccata*), skovfyr (*Pinus sylvestris*), kristtorn (*Ilex aquifolium*) og liguster (*Ligustrum ovalifolium*). Suppleres med mahonie (*Mahonie aquifolium*), stedsegrøn kaprifolie (*Lonicera henryi*) og rynkeblad (*Virburnum rhytidophyllum*).

Fremgangsmåde:

Umiddelbart synes ikke behov for indplantning endnu, da plantningen trives. Taks kan skæres tilbage og derved forynges, hvilket kan gøre den tættere ved trappen, hvor den er lidt åben. Det samme gælder buksbom, kaprifolie og kristtorn. Såfremt arterne ikke vinder ved tilbageskæring, kan tilbageskæring udnyttes til at indplante. Berberis skal fjernes fra plantningen.

Udvikling:

Målet er, at plantningen fremstår tæt, mørk og særlig. Her kan nemt stå 10 større buske af taks og buksbom, men mere væsentligt er det, at de beskæres og dermed forynges konsekvent. Såfremt én af de store navr går til, kan der indplantes skovfyr. Stedsegrønne plantes i september, for at optimere etablering.

Delområde 7: Om legepladsen

Mellem legepladsen og hovedstien findes et område, hvor plantningen er meget tæt og indgroet i et trådflethegn. De store træer er eg, avnbøg, kornel, tjørn og navr. Busklaget er berberis, kornel, liguster og stedsegrøn kaprifolie.

Oplevelsesværdien binder sig til områdets funktion som adskillelse mellem legearealet og den smukke park. Imidlertid betyder tætheden i beplantningen også, at det er svært at se, at man er i en park, når man er på legepladsen. Ligeledes er det svært at se, at der findes en legeplads, når man er i parken.

Arter til indplantning:

Der kan indplantes et par egetræer (*Quercus robur*), der skal erstatte den store, hvis den går til. Der kan evt. indplantes søjleformet eg (*Quercus robur* 'Fastigiata'), der vil vokse sig smalle, og alligevel understøtte den ønskede oplevelsesværdi med plantning i det smalle felt. Søjleformet eg kan også illudere de fældede popler, der stod langs bebyggelsen vognmandsmarken, men som er fældet grundet alder.

Fremgangsmåde:

Der ryddes i busklaget, så der skabes 1 kvm til plantning af én større eg. Der etableres opbinding og området holdes åbent 2 år efter plantning. Berberis skal fjernes fra plantningen.

Der skal ske en målrettet åbning af beplantningen, et vindue, så der skabes kig mellem legeplads og park, se kortbilag.

Udvikling:

Der er målet, at der står 5 - 7 større træer i området. De 5 med diameter over 60 cm. Yderligere kan der stå 5 - 7 mindre træer med diameter under 50 cm. Alternativt kan indplantes strategisk, når et enkelt træ går til. Dermed vil foryngelsen følge træernes udskiftning, så der plantes, når et træ går til.

Delområde 8: Langs bebyggelsen Vognmandsmarken

Mellem legepladsen og Vognmandsmarken er et langstrakt areal, der domineres af avnbøg og indplantede hæg. Desuden står enkelte navr og tjørn. Busklaget er sparsomt og åbent. Her står små avnbøg, fuglekirsebær, kornel, navr, roser, snebær og taks. Områdets funktion er at adskille parken fra bebyggelsen Vognmandsmarken, der både er markant og tager lyset fra plantningen. Plantningen er hullet og åben, hækken gået ud på længere stræk og hegnet er ved at falde fra hinanden.

Der er indplantet hæg efter fældning af popler. Oplevelsensværdien burde binde sig til den smalle, tætte plantning, men eftersom busklaget ikke har optimale betingelser, synes de nye træer at stå og flagre på en skråning af jord.

Arter til indplantning:

Her bør indplantes popler (*Populus nigra* 'Vereecken') igen, da disse er nogle af de eneste, der kan klare de barske vilkår. Alternativt skal der indplantes navr (*Acer campestre*) flere avnbøg (*Carpinus betulus*), roser (*Rosa* ssp) og snebær (*Symphoricarpos albus*).

Hækken og tilhørende hegn bør retableres, da den har en vigtig funktion langs cykelstien.

Fremgangsmåde:

Der sættes nyt trådhegn på de dele af strækningen, hvor hegnet er gået i stykker. Der indplantes nye hækplanter, tjørn (*Crataegus monogyna*) eller liguster (*Ligustrum vulgare*). Der sættes popler, navr eller avnbøg, der plantes som heistere (små træer) 3 - 5 individer for hver blivende plante.

Udvikling:

Når området er indhegnet, bør det vokse til. Hækken klippes, når den har nået ønsket højde, og der selekteres i træerne, hvis de ikke går ud af sig selv. På sigt skal plantningen fremstå aldersdifferentieret, men de første 10 år gælder det om at etablere en plantning, der opfylder formålet, og har større værdi for parkens dyr og planter.

Den optimale fordeling er 25 - 30 større træer, diameter over 60 cm, 45-50 træer med diameter under 50 cm, der kan overtage, når de gamle går til.

Delområde 9: Nord for legepladsen

Området er bagside til legepladsen og toiletbygningen, og det virker som et restareal.

Arter til indplantning:

Avnbøg (*Carpinus betulus*) og hassel (*Corylus avelana*)

Fremgangsmåde:

Avnbøg sættes som heistere (små træer), 3 - 5 individer for hvert træ, der ønskes. Hassel plantes som

buske, og der kan beskrives styning, hvis målet er et legeområde, hvor planterne står tæt.

Udvikling:

Der ønskes et billede med en aldersdifferentieret plantning med avnbøg, hvor der findes 7 - 10 individer med stammeomfang over 60 cm, og 7 - 10 yngre træer med stammeomfang under 50 cm. Hassel stynes, eller får blot lov at udvikle sig med mange sideskud.

Delområde 10: Fritstående træer om søen

Delområdet dækker alle områder med brugsplæne, hvor der står fritstående træer i græs. Her står pil, fyr, avnbøg, valnød, tjørn og en enkelt eg og hæg. Der er allerede indplantet paradisæble, pil og fyrretræer, og oplevelsesværdien binder sig til de store træer, der står strategisk placerede i græsset.

Arter til indplantning:

Pil (*Salix alba* 'Tristis'), skovfyr (*Pinus sylvestris*) og valnød (*Juglans regia*). Mindre træer som tjørn, paradisæble og hæg bør undgås, da de ikke rammer parkens skala.

Fremgangsmåde:

Når et træ er gået til grundet sygdom eller alder, plantes et tilsvarende individ på samme placering. Hvis placeringen ikke kan overholdes, skal sigtelinjer og udsigter i parken vurderes inden, der plantes. Der kan sættes mere end ét individ, hvis det skønnes, at

der skal være træer at vælge imellem, men optimalt sættes kun ét, større træ, som opbindes og passes som en baby.

Udvikling:

Målet er store træer i græs, på samme placeringer som i dag, men med træer i mange aldre fordelt over hele parken. Dermed vil der ske en løbende udskiftning, så der altid vil være gamle og unge træer i parken.

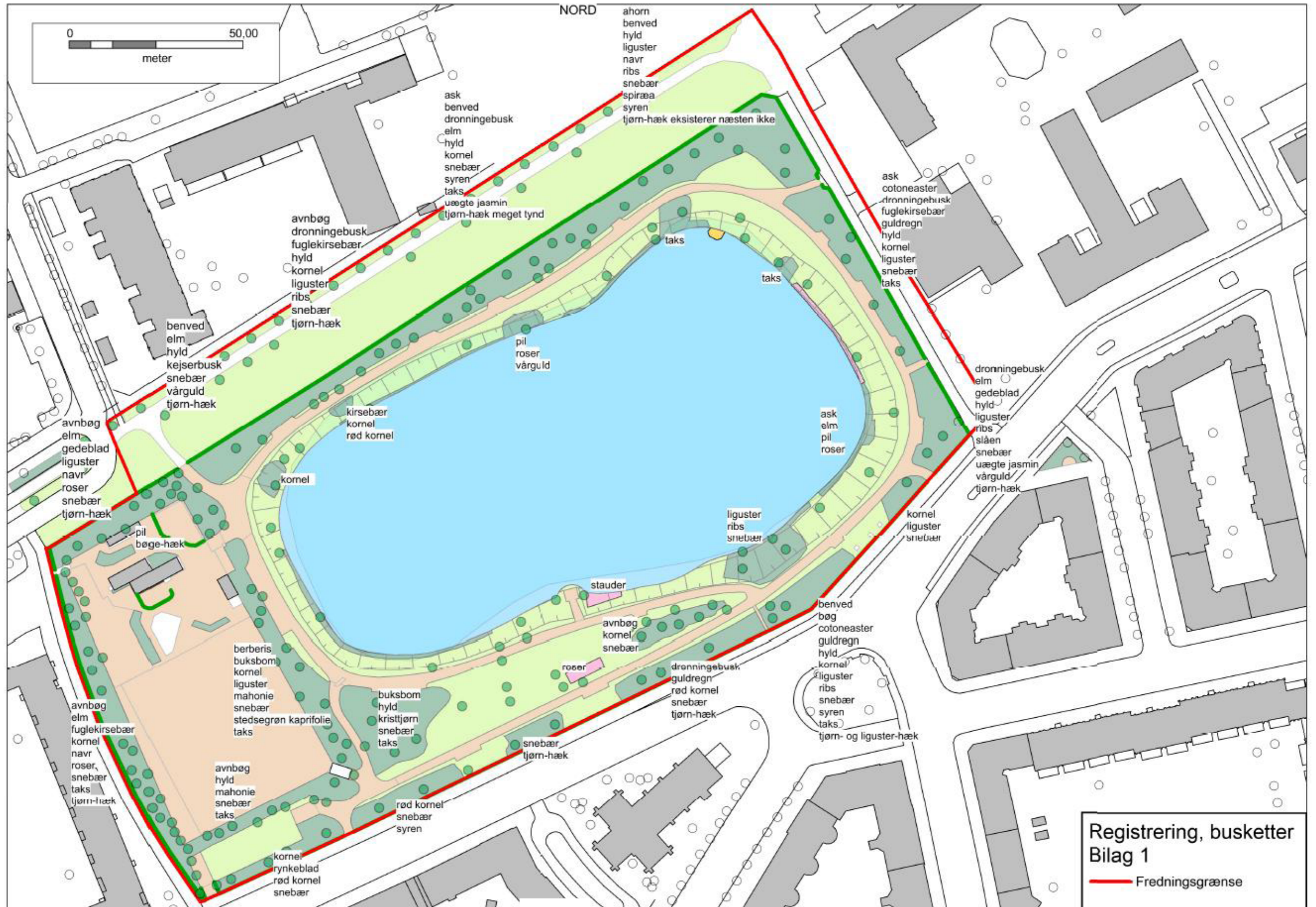
KILDELISTE

- Østerbro Lokalhistoriske Forening, årsskrift
- Københavns Kommune, Vej og Park, (november 2005): Driftsplan for Kildevældsparken.
- Kendelse om fredning af 10 parker i Københavns Kommune af 29.10.2009. - FRS nr. 67/2007 og 56/2008
<http://www2.blst.dk/nfr/08102.00.pdf>
- Københavns Kommune, Center for Park og Natur, Jonas Erik Johansen (2013): Registrering af Kildevældsparkens træer, upubliceret.
- Københavns Kommune, Vej & Park (2005): Almindelige Arbejdsbeskrivelser, Driftsmanual for gartnerisk vedligeholdelse.
- Frisenvænge, John / Amphi Consult (2013): Notat: Forslag til implementering af bynaturforbedringer i Sankt Kjelds Kvarter ud fra registreringerne i 2012, anden udgave 22.2.2013
- Beckmann, Anne Winther, Mette Hultqvist Jørgensen, Morten Hjortbøl, Naja Poulsen og Niels Stange (2012): Kildevældsparken - kilden til en sund hverdag, Læreanstaltens Fælles Byplankursus 2011-2012
http://geo.ku.dk/Forskning/netvaerk/lfb/arkiv/lfb2011_2012/Gruppe_1.pdf
- Områdefornyelsen Sankt Kjelds Kvarter (2012): Rapport af Kildevældsparken brugerundersøgelse
- Områdefornyelsen Sankt Kjelds Kvarter (2011): Områdefornyelse i Sankt Kjelds kvarter - et kvarter i bevægelse.
http://kk.sites.itera.dk/apps/kk_pub2/pdf/809_xwILhbTCFi.pdf
- Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen (2012): Kulturcenter - Laboratorium for udvikling af det gode og aktive hverdagsliv. Idéoplæg.
- Københavns Kommune, Klimakvarter.dk (2012): Velkommen til Københavns Første Klimakvarter.
http://www.klimakvarter.dk/wp-content/2012/07/klimakvarter_samlet_publ_netversion.pdf
- Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen (2011): Københavns Klimatilpasningsplan.
http://www.klimatilpasning.dk/media/576854/k_benhavns_klimatilpasningsplan.pdf
- Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen (2012): Plads til Naturen, strategi for biologisk mangfoldighed i København.
http://kk.sites.itera.dk/apps/kk_pub2/pdf/815_Nr2zheHaMR.pdf
- Rostgaard, Stig / Fiskeøkologisk Laboratorium (2008): Kildevældssø. Evaluering af pilotprojekt 2004 - 2007. Undersøgelse af vandkemi, feltmålinger, plankton, bunddyr, bredzonefaune og fiskebestand.
- Hansen, Tonny(2009): Hvad Kildevældssøen gemmer.
<http://infoelbo.dk/kk/bruger/print.asp?wich=5113&pub=KK+2009+nr+19&Forfatter=Ingen>
- Hold Danmark Rent (2012): Henkastet affald i rekreative områder. Statusrapport på kortlægning og brugerundersøgelse om mængderne af henkastet affald i de rekreative områder i Region Hovedstaden.
- Københavns Kommune (2013): Fra langt græs til blomstereng, upubliceret.

Andre Kilder:

- Byens Netværk (5. marts 2013): Skt. Kjelds Kvarter - Danmarks første klimakvarter. Byvandring og Foredrag.

Kildelvældsparken: Registrering Busketter - Bilag 1

**SAMMEN
OM BYEN**

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen